

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2022

Lucie Chovancová

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra výchovy ke zdraví

Bakalářská práce

Sociální agrese
v rámci předmětu výchovy ke zdraví
na základní škole

Vypracoval: Lucie Chovancová

Vedoucí práce: PhDr. Zuzana Kornatovská, Ph.D., DiS.

České Budějovice, 2022

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

University of South Bohemia in České Budějovice

Faculty of Education

Department of Health Education

Bachelor Thesis

Social aggression
at the part of the subject of health education
at primary school

Author: Lucie Chovancová

Supervisor: PhDr. Zuzana Kornatovská, Ph.D., DiS.

České Budějovice, 2022

Bibliografická identifikace

Jméno příjmení autora: Lucie Chovancová

Název bakalářské práce: Sociální agrese v rámci předmětu výchova ke zdraví na základní škole

Studijní obor: Výchova ke zdraví

Pracoviště: Katedra výchovy ke zdraví, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Zuzana Kornatovská, Ph.D., DiS.

Oponent bakalářské práce: Mgr. Pavlína Moučková

Rok obhajoby: 2022

Abstrakt:

Cílem mé práce je zjištění přístupu a vztahu dětí ve věku 12–15 let k sociálním sítím, používání internetu jako prostředek ke komunikaci, povědomí žáků a informovanosti na základní škole. Sekundárním cílem je povědomí žáků ve věku 12–15 let o sociální agresi na internetu. Bakalářská práce se týká sociální agrese spojené s předmětem výchovy ke zdraví na základní škole, vymezení pojmu samotného, jaké je povědomí o agresi, jaké nebezpečí se skrývá v častém používání sociálních sítích. Čtenář bude seznámen s problematikou na sociálních sítích, kyberšikanou – definicí pojmu, stadii, prevencí atd. Jako metoda v praktické části byla použita anketa vlastní konstrukce, která je zaměřena na II. stupeň (absolvování 7. - 9. třídy) základní školy, jedná se o základní školu v Sezimově Ústí, kde práce mapuje povědomí žáků o sociální agresi, setkání se s problematikou, výskyt agrese v okolí, reakce žáků, jejich důvěru, či nedůvěru v sociálním prostoru apod. Výsledky a výzkum naplnil očekávání a domněnky. Bylo potvrzeno, že dívky komunikují na sociálních sítích více než chlapci. Dále bylo zjištěno, že chlapci využívají internet k hraní her, jedná se o 70 % dotazovaných. 60 % dotazovaných, jak dívek, tak chlapců jsou s pojmem kyberšikana nejčastěji seznamováni ve škole, jak bylo ve výzkumu.

Klíčová slova: sociální agrese, výchova ke zdraví, šikana, kyberšikana

Bibliographic Identification

Name of the author: Lucie Chovancová

Title of the thesis: Social aggression as a part of the subject of health education at primary school

Field of study: Health Education

Department: Department of Health Education, Faculty of Education, University of South Bohemia in České Budějovice

Supervisor: PhDr. Zuzana Kornatovská, PhD., DiS.

Oponent: Mgr. Pavlína Moučková

Year of the presentation: 2022

Abstract:

The aim of my work is to find out the approach and relationship of children aged 12 – 15 to social networks, the use of the internet as a means of communication, pupils' awareness and information in primary school. The secondary aim is the awareness of pupils aged 12-15 about social aggression on the internet. The bachelor's thesis deals with social aggression associated with the subject of health education in primary school, the definition of the concept itself, what is the awareness of aggression, what danger is hidden in the frequent use of social networks, cyberbullying – the definition of the term, stage, prevention etc. As a method in the practical part was used a survey of their own design, which is focused in II. degree (graduation od 7th – 9th grade) primary school, it is a primary school in Sezimovo Ústí, where the work maps the awareness of students about social aggression, encounter, the occurrence of aggression in the area, the reaction of students, their confidence or distrust in social space, etc. The results and research met expectations and assumptions. It has been confirmed that girls communicate on social networks more than boys. It was also found that boys use the internet to play games, 70 % respondents. 60 % of respondents, both girls and boys, are most often acquainted with the term cyberbullying at school, as was the case in the research.

Keywords: social aggression, health education, bullying, cyberbullying

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 17. května 2022

.....

Lucie Chovancová

Poděkování:

Touto formou děkuji paní PhDr. Zuzaně Kornatovské, Ph.D., DiS., za odborné vedení, trpělivost a ochotu se mnou spolupracovat při psaní bakalářské práce. Děkuji panu řediteli Mgr. Petru Peroutkovi a dalším pedagogickým pracovníkům základní školy v Sezimově Ústí za umožnění výzkumu a vstupu do 7. – 9. tříd a za umožnění vyplnění dotazníků. Také děkuji žákům za poskytnutí jejich odpovědí v dotazníku. Děkuji také své rodině za obrovskou podporu a trpělivost.

Obsah

1 ÚVOD.....	9
2 TEORETICKÁ ČÁST.....	9
2.1 Charakteristika pojmu výchovy ke zdraví.....	10
2.1.1 Výchova ke zdraví.....	10
2.1.2 Zařazení předmětu výchovy ke zdraví do RVP a ŠVP.....	12
2.1.3 Náplň předmětu výchovy ke zdraví na základní škole.....	13
2.2 Sociální agrese.....	16
2.2.1 Co je agrese a sociální agrese.....	16
2.2.2 Kyberšikana a online obtěžování.....	16
2.2.3 Pohyb v síti.....	22
2.2.4 Rizika používání internetu.....	24
2.2.5 Užívání internetu a jeho závislost.....	24
2.3 Žák ve věku 12–15 let.....	28
2.3.1 Období pubescence.....	28
2.3.2 Kognitivní vývoj.....	28
2.3.3 Socializace.....	30
3 PRAKTICKÁ ČÁST.....	32
3.1 Cíl práce.....	32
3.2 Úkoly práce.....	32
3.3 Výzkumné předpoklady.....	33
3.4 Charakteristika zkoumaného souboru.....	33
3.5 Popis místa výzkumného předmětu šetření.....	33
3.6 Organizace výzkumného šetření.....	34
3.7 Použité metody.....	34
4 VÝSLEDKY A DISKUZE.....	38
5 ZÁVĚR.....	49
6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	49
7 SEZNAM TABULEK.....	54
8 SEZNAM GRAFŮ.....	55
9 SEZNAM OBRÁZKŮ.....	56
10 PŘÍLOHY.....	57

1 ÚVOD

Toto téma bakalářské práce jsem si vybrala proto, že sociální sítě jsou v dnešní době velice populární a jejich užívání je opravdu velice časté. Věková kategorie, která využívá sociální sítě je velice nízká a obsahy, které jsou mnohdy sdílené, by měly zůstat v soukromí. Motivací k tomuto výběru byla také má práce. Působila jsem tři roky jako pedagogický pracovník na základní škole a nejvíce jsem se pohybovala mezi žáky 7. – 9. tříd a v 7. ročníku jsem vedla předmět Zdravověda, kde jsme na toto téma velice často naráželi. Mnoho z nich nevědělo o agresi jako takové vůbec nic nebo nebrali v potaz rizika, které jsou s tím spojená. Tvorbu bakalářské práce vnímám jako příležitost k výzkumu tématu, které mě zajímá, a to je sociální agrese. Vzhledem k tomu, že jsem se pohybovala mezi žáky, jejichž věk je pro mou bakalářskou práci stěžejní, vím, jak se někteří pohybují na sítích, a že jejich zabezpečení není vždy to nejlepší. I když jsou na školách různé preventivní programy a specialisté, kteří se o problematiku zabývají, je velice důležité, aby toto téma bylo a je součástí předmětu výchovy ke zdraví na základních školách, a to bych také chtěla vyzdvihnout.

Záměrem mé práce je proniknout do nebezpečí hrozícího v sociálním prostoru, blíže přiblížit charakteristiku předmětu výchovy ke zdraví, pojmenovat a charakterizovat pojem kyberšikana – sociální agrese, charakterizovat základní profil agresora a popsat možnou prevenci a pomoc. Cílem mé práce není detailně popisovat patologický jev nazvaný kyberšikana, ale popsat a přiblížit sociální agresi.

Myslím si, že v dnešní době je velmi důležité mluvit o tom, co vše se na síti může sdílet, kdo všechno se může v tomto prostoru pohybovat, a právě i o tom, jaké nebezpečí hrozí zrovna dětem, které jsou v mnohých situacích naivní a jejich důvěra padá do rukou nesprávných. Otázkou tedy je: Jaká jsou v dnešní době nebezpečí spojená s používáním sociálních sítí a sociálního prostoru u dětí na základní škole?

Nemyslím si, že výše zmíněná základní škola má slabý preventivní program nebo by se o tuto problematiku méně zabývala, ale někdy je těžké zjistit problém a vůbec vědět o jeho povědomí, když se o něm nemluví nebo se o něm mluvit nechce. Je potřeba, aby všichni znali rizika, ať už se jedná o děti, pedagogické pracovníky, a hlavně rodiče a zákonné zástupce.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Charakteristika pojmu výchovy ke zdraví

Tato kapitola je zaměřena na základní charakteristiku a vznik pojmu výchova ke zdraví, co spadá pod výchovu ke zdraví a co je náplní tohoto předmětu na základní škole, jaké má vzdělávací kompetence a zařazení do rámcového vzdělávacího a školního vzdělávacího programu.

2.1.1 Výchova ke zdraví

Podle Čeledové a Čevaly (2010) se ve druhé polovině minulého století zabývalo lidským chováním při vzniku a rozvoji nemoci (Illness behavior). Ve stejném období byl také popsán protipól pojem, health behavior, který vyjadřoval činnosti jedinců přesvědčených o prospěšnosti zachování zdraví, a to prevencí nemoci. Některé studie uvádí odhady, že více než 50 % náhlých úmrtí je ovlivněno činiteli, které souvisí se zdravým životním stylem.

Zdraví jako takové je v současném pojetí definováno Světovou zdravotnickou organizací jako vyvážený stav tělesné, duševní a sociální pohody. Je ovlivňováno a utvářeno činiteli, jako je například způsob života, zdravotně preventivní chování, kvalita mezilidských vztahů a společnosti, kvalita životního prostředí a mnoha další. Zdraví je tedy předpokladem pro aktivní a spokojený život a pro dobrou pracovní výkonnost stabilitu. Proto je výchova ke zdraví jednou z priorit základního vzdělávání a promítá se i do celého vzdělávání tohoto předmětu ve škole. Je zakotvena v současných schválených vzdělávacích programech všech stupňů škol (Machová, Kubátová, et al 2015).

V psychologickém slovníku se uvádí, že zdraví je souhrn vlastností našeho organismu, které mají za úkol vyrovnávat měnící se vlivy vnějšího prostředí, včetně pracovního a interpersonálního, aniž by byly narušeny fyziologické funkce, které jsou důležité pro život. Jak už bylo výše zmíněno, organizace WHO definuje zdraví jako stav naprostého fyzického, psychického a sociálního blaha, přičemž tento stav je proměnlivý

v čase. To znamená, že imunita organismu je jiná odpoledne, na večer, v dětství a ve stáří. Jedná se o stav do jisté míry přizpůsobivý čili závislý na vrozených i získaných vlastnostech jako je kapacita rezerv, odolnost a tolerance na zátěž. Není možné brát to, že pokud jsem jednou zdravý, budu stále zdravý. Žádná z definic zdraví nedokáže odlišit osoby nemocné od nešťastných, nespokojených a nepřizpůsobivých (Hartl, Hartlová, 2015).

Podle Leahyo (2016) a kolektivu je výchova ke zdraví už dlouhou dobu součástí školní docházky. Důvodem, proč je výchova ke zdraví součástí školní docházky je to, že vláda se snaží o zlepšení zdraví u dětí a mladých lidí. Stává se, že je nabízena ve smyslu všeléku, který změní zdraví jednotlivců, komunit, a dokonce i národů. Tento optimismus uvádí Miler a Rose (2008) a označují ho jako věčný optimismus vlád. Do výchovy ke zdraví jsou vkládány velké naděje, které však skrývají realitu, která je k postoji dětí a mladých lidí k jejich zdraví složitější. Podle St Leger (2006) se uvádí, že školy mají omezený vliv na chování a zdravotní stav žáka – mezi vnější vlivy patří rodina, média, vlaky vrstevníků a další sociální determinanty, které hrají velkou roli při utváření jejich zdraví. Stěžejní funkcí školy je budování čtenářské a matematické gramotnosti, řešení problémů, řízení konfliktů a zacházení s technologií.

Výchova ke zdraví si klade za cíl podmínit jednotlivce bez ohledu na věk k péči o své zdraví. Každý člověk by měl mít přiměřené znalosti a vědomosti, jak pečovat o své zdraví. Výchova ke zdraví zahrnuje činnosti, které zvyšují zdravotní povědomí jedince i společnosti, rozšiřující znalosti o zdraví, učí zdravému životnímu stylu a odpovědnosti za své zdraví. Zaměření předmětu výchovy ke zdraví se odehrává na úrovni: jedinec, skupina, obyvatelstvo, a proto probíhá ve třech rovinách: na úrovni individuální, komunitní a celospolečenské. Narůstá vliv propojování výchovy ke zdraví s dalšími disciplínami a mění se i metody výchovy ke zdraví, např. sociální marketing umožňuje cíleně působit na vybrané skupiny obyvatelstva (Čeledová, Čevala, 2010).

Cílem výchovy ke zdraví je pomoci žákům naučit se utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence, které mají význam pro zdravý chod života, a to ve všech jeho třech dimenzích – tělesné, duševní a sociální. Velký důraz je kladen na prevenci při ochraně zdraví a odpovědnost každého člověka za své zdraví, životní prostředí a zdravotní

prevence. Žáci si upevňují a uvědomují hygienické, stravovací, pracovní a jiné zdravotní zvyky a návyky, rozvíjejí dovednost naučit se odmítat a rozeznat škodlivé látky, učí se, jak se vyhnout úrazům a čelit vlastnímu ohrožení v každodenních i mimořádných situacích doma, venku, ve škole a v jiném prostředí, kde se nacházejí. Rozšiřují a prohlubují si vědomosti o rodině, škole a společnosti svých vrstevníků, o přírodě, člověku, vztazích mezi lidmi a učí se rozhodovat ve prospěch zdraví a prakticky si osvojuvat a sestavit zdravý životní styl (Machová, Kubátová, a kolektiv, 2015).

2.1.2 Zařazení předmětu výchovy ke zdraví do RVP a ŠVP

V rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání, který byl vydán Ministerstvem školství a tělovýchovy v Praze v březnu roku 2017 je uvedeno, že zdraví člověka je chápáno jako vyvážený stav tělesné, duševní a sociální pohody. Utváří a ovlivňuje ho mnoho aspektů, jako je styl života, chování podporující zdraví, kvalita mezilidských vztahů, kvalita životního prostředí, bezpečí člověka atd. Protože je zdraví důležitým předpokladem pro aktivní a spokojený život a pro optimální pracovní výkonnost, stává se poznávání a praktické ovlivňování podpory a ochrany zdraví jednou ze základních priorit základního vzdělávání. Vzdělávací oblast Člověk a zdraví přináší základní podněty pro pozitivní ovlivňování zdraví (poznatky, činnosti, způsoby chování), s nimiž se žáci seznamují, učí se je využívat a aplikovat ve svém životě. Vzdělávání v této vzdělávací oblasti směřuje především k tomu, aby žáci poznávali sami sebe jako živé bytosti, aby pochopili hodnotu zdraví jako ochrany i hloubku problémů spojených s nemocí či jiným poškozením zdraví. Žáci se seznamují s různými riziky, která ohrožují zdraví v běžných i mimořádných situacích, osvojují si dovednosti a způsoby chování (rozhodování), které vedou k zachování či posílení zdraví a získávají potřebnou míru odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví jiných. Jde tedy z velké části o poznání zásadních životních hodnot, o postupné utváření postojů k nim a o aktivní jednání v souladu s nimi. Naplnění těchto záměrů je v základním vzdělávání nutné postavit na účinné motivaci a na činnostech a situacích posilujících zájem žáků o problematiku zdraví (NVÚ, online, 2017).

Vzdělávací obor Výchova ke zdraví vede žáky k aktivnímu rozvoji a ochraně zdraví v propojení všech složek (sociální, psychické a fyzické) a učí je být za ně odpovědný. Svým vzdělávacím obsahem navazuje na obsah vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a prolíná do ostatních vzdělávacích oblastí. Žáci si osvojují zásady zdravého životního stylu a jsou vedeni k jejich uplatňování ve svém životě i k osvojování účelového chování při ohrožení v každodenních rizikových situacích a při mimořádných událostech. Vzhledem k individuálnímu i sociálnímu rozměru zdraví obsahuje vzdělávací obor Výchova ke zdraví výchovu k mezilidským vztahům a je velmi úzce spojen s průřezovým tématem Osobnostní a sociální výchova. Žáci si rozšiřují a prohlubují poznatky o sobě i vztazích mezi lidmi, partnerských vztazích, manželství a rodině, škole a společenství vrstevníků (NVÚ, online, 2017).

2.1.3 Náplň předmětu výchovy ke zdraví na základní škole

Podle rámcového vzdělávacího programu vydaném MŠMT v březnu roku 2017 je cílové zaměření vzdělávací oblasti směřováno k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáka a jsou vedeni k následujícím bodům (NVÚ, online, 2017):

- poznávání zdraví jako důležité hodnoty v kontextu dalších životních hodnot
- pochopení zdraví jako vyváženého stavu tělesné, duševní i sociální pohody a k vnímání radostných prožitků z činností podpořených pohybem, příjemným prostředím a atmosférou příznivých vztahů
- poznávání člověka jako jedince závislého v jednotlivých etapách života na způsobu vlastního jednání a rozhodování, na úrovni mezilidských vztahů i na kvalitě prostředí
- získávání základní orientace v názorech na to, co je zdravé a co může zdraví prospět, i na to, co zdraví ohrožuje a poškozuje
- využívání osvojených preventivních postupů pro ovlivňování zdraví v denním režimu, k upevnování způsobů rozhodování a jednání v souladu s aktivní podporou zdraví v každé životní situaci i k poznávání a využívání míst souvisejících s preventivní ochranou zdraví

- propojování činností a jednání souvisejících se zdravím a zdravými mezilidskými vztahy se základními etickými a morálními postoji, s volným úsilím atd.
- chápání zdatnosti, dobrého fyzického vzhledu i duševní pohody jako významného předpokladu výběru profesní dráhy, partnerů, společenských činností atd.
- ochraně zdraví a životů při každodenních rizikových situacích i mimořádných událostech a k využívání osvojených postupů spojených s řešením jednotlivých mimořádných událostí
- aktivnímu zapojování do činností podporujících zdraví a do propagace zdravotně prospěšných činností ve škole i v obci

Výchova ke zdraví má v rámci RVP pro základní vzdělávání stanovené očekávané výstupy, které má vyučující za úkol splnit, tak aby si žák osvojil dané téma. Jak si rozloží své výstupy si určuje škola sama v tzv. školním vzdělávacím programu, který vyplývá z RVP, který je vydán ministerstvem školství a tělovýchovy, jak je uvedeno výše.

Mezi očekávané výstupy předmětu výchovy ke zdraví na základní škole patří tyto (RVP, online, 2016):

- žák respektuje přijatá pravidla soužití mezi spolužáky a vrstevníky, přispívá k dobrému utváření mezilidských vztahů
- žák dokáže vysvětlit role členů komunity v rodině, třídě a kroužku, dokáže uvést příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního prostředí z hlediska kladného vlivu na zdraví (vrstevnická komunita, rodinné prostředí)
- žák vysvětlí na určitých příkladech souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím, dokáže vysvětlit vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnoty zdraví
- žák posoudí různé způsoby chování lidí podle odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a dokáže z nich vyvodit osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví

- žák usiluje v rámci svých možností o aktivní podporu zdraví
- žák vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a dokáže o něm diskutovat
- žák si dokáže dávat do souvislosti složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních chorob a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky
- žák dokáže uplatnit osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami, svěří se se svým zdravotním stavem a dokáže si říct o pomoc
- žák je odpovědný k sobě samému, k vlastnímu dospívání, zdravému životnímu stylu a dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce
- žák samostatně využívá kompenzační a relaxační techniky, které si osvojil, využívá sociální dovednosti k regeneraci, překonání únavy a předcházení stresovým situacím
- žák respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje a chová se kultivovaně k opačnému pohlaví
- žák dokáže respektovat význam sexuality v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a s pozitivními životními cíli, chápe význam sexuálního chování, jeho odpovědnosti a zdrženlivosti
- žák uvádí do souvislosti rizika spojená se zneužíváním návykových látek (zdravotní a psychosociální rizika) a perspektivu života mladého člověka, dokáže uplatnit své sociální dovednosti a formy chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ať už ve škole nebo mimo ni a pokud je to potřeba, vyhledá odbornou pomoc sobě i druhým
- žák vyhodnotí na základě znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, skupin a dokáže své osvojené dovednosti uplatnit proti manipulaci a agresii
- žák projevuje v rizikových situacích na silnici a železnici odpovědné chování, aktivně předchází situacím, kde se může dostat do nebezpečí a v případě potřeby umí poskytnout patřičnou pomoc
- žák v modelových situacích uplatňuje adekvátní chování a ochranu

Tyto výstupy pak rozvíjejí a určují dané učivo, které musí být v rámci předmětu naučeno. Jedná se o oblast vztahy mezi lidmi a formy soužití, změny v životě člověka a jejich reflexe, zdravý způsob života a péče o zdraví, rizika ohrožující zdraví a jejich prevence, hodnota a podpora zdraví, osobnostní a sociální vývoj.

2.2 Sociální agrese

Tato kapitola je zaměřena na sociální agresi, co si pod tímto pojmem představit, jaké má podoby, co se skrývá pod kyberšikanou a co to vlastně znamená pohyb v síti. Ze začátku je potřeba si uvědomit, že agrese je jedna věc, ale pokud přidáme k tomu slovo sociální, už se bavíme o jiném prostoru, kde právě taková agrese může probíhat. Mezi agresí takovou a sociální agresí je velký rozdíl, ale obě mohou velice ublížit a dětem, které nejsou úplně zdatné ve vlastní ochraně a prevenci proti ublížení, mohou být následky ošklivé. O tom všem budou následující kapitoly.

2.2.1 Co je agrese a sociální agrese

Jak už je zmíněno výše, nejprve je důležité si charakterizovat pojem agrese a sociální agrese, aby bylo jasné, jaký je mezi nimi rozdíl.

Jedna z charakteristik agrese podle psychologického slovníku je taková, že se jedná o útočné či výbojně jednání až nepřátelský projev vůči určitému objektu. Může jít o úmyslný útok na překážku, osobu, předmět stojící v cestě uspokojení určité potřeby. Může být buď potlačena a projevit se krátkodobě nějakou podrážděností nebo naopak dlouhodobě, kdy jsou psychosomatické důsledky velké. Dle psychoanalýzy jde o pud, dle etologů jde o součást instinktivní výbavy umožňující přežití, dle zastánců sociálního učení jde naopak o naučenou odpověď organismu na nějaký podnět. S tímto pojmem je také pojí agresivita, kdy se jedná o útočnost jako takovou. Jedinec útočí proti druhému za určitých podmínek a okolností na základě získání vlastní potřeby (Hartl, Hartlová, 2015).

S agresí je spojený také pojem šikanování. V tomto případě je na místě si říct, co si pod šikanováním představit a co šikanování je a není. Šikanování se podle knihy Bolest

šikanování popisuje jako patologické chování a šikanovaný se popisuje jako nemocný. Vnější rysy může popsat například tak, že jeden nebo více žáků úmyslně, většinou právě opakovaně ubližují a zotročují spolužáka či spolužačku a používají k tomu agresi a manipulaci. Jedna definice však nemůže vyjádřit to, co se ve skutečnosti skrývá za obecným pojem agrese a manipulace vůči osobě či skupině. Mezi příklady agrese spojené s používáním různých zbraní patří fyzická agrese, která se projevuje tak, že agresor oběť fyzicky napadá. Slovní agrese se napadání slovy a zastrasování, mohou se objevovat i krádeže a ničení majetku oběti a manipulace s jejími věcmi (Kolář, 2005).

Mezi další definici agrese patří to, že agrese je pudová vrozená síla, která se většinou definuje jako psychologická mohutnost, která má za cíl poškodit okolí, jedince nebo sebe samu. Právě z psychologického hlediska je chápána jako vrozená vlastnost sloužící k adaptaci, udržení života jako je získávání obživy, obrana apod. Jak se uvádí v knize agrese, násilí a psychologie moci, agrese je vlastně pouhé cizí slovo, které nevyjadřuje žádný zážitek nebo druh chování. Jde spíše o emoční stav myslí povzbuzující impulzy jednání ke zlosti, vzteku, zuřivosti, nepřátelství, pohrdání a s pocitem pomsty. Podle Konrada Lorenze (1992) se u agrese nejedná primárně o pouhou reakci na nějaký podnět, ale o rostoucí napětí, které si ve svém okolí hledá příležitost k vybití. Oproti tomu Sigmund Freud, zakladatel psychoanalýzy, se neztotožňoval s evoluční psychologickou definicí o agresi a domníval se, že k růstu přirozené homeostázy organismu působí opačná tendence k rozkladu a zániku, tzn., že jde o psychický výraz souhry mezi zabudování přijatých živin do organismu a vylučování zplodin. Je zde také uvedeno, že mnozí psychologové zdůrazňují moment agrese jako reakci na určitou frustraci, na překážku o dosažení cíle nebo následek nějakých psychických traumat (Poněšický, 2005).

Rozdíl mezi sociální agresí a agresí je takový, že sociální agrese se projevuje na sítích. Jedná se ubližování, ponižování, šikanování a další projevy agrese přes internet a různé sociální sítě, kde se mnoho lidí seskupuje z důvodu komunikace, sdílení svých zážitků, zkušeností, fotek a mnoha dalších. Definice je skoro stejná jako u pojmu agrese, ale jak už je výše zmíněno, hovoříme o jiném prostředí.

Na přelomu devadesátých let minulého století se do povědomí začala dostávat nová forma šikany, a to sociální agrese. Nová se stala z toho důvodu, že se do povědomí začaly dostávat mobilní telefony, počítače a různá zařízení, která přenášela komunikaci po síti. V knize psychologie školní šikany se setkáváme s pojmem nepřímá agrese, která právě vymezuje charakteristiky, které jsou spojené se sociální agresí. Mezi tyto charakteristiky patří skryté užívání třetí strany, nadávky, posměšky a ubližování i v anonymním módu. V posledním desetiletí se právě začalo o tomto jevu hovořit jako o kyberšikaně, kterou lze do jisté míry chápat jako psychickou šikanu (O tomto jevu se více zaměřím v následující kapitole.) (Janošová, Kollerová, Zábrodská, Kressa, Dědová, 2016).

Agrese je zakořeněna v běžném jazyce, tak jako je zakořeněn pojem samotný u psychologů. Avšak použití téhož termínu nemusí znamenat shodu, a to v tom, co přesně má tento pojem znamenat a vyjadřovat. Krahe (2013) uvádí tento pojem do souvislosti s pojetím, jak ho laik chápe. Například, pokud bychom někoho vyzvali, aby definoval, jak pochopit nebo pochopil agresi, v mnoha případech je zmiňována agrese jako dobrá a pomíjí se fakt, že může být i špatná až zdraví škodlivá. Z hlediska sociálních psychologů je agrese brána jako negativní forma sociálního chování, která způsobuje problémy mezi jednotlivci, skupinami a kolektivem. Krahe se opírá o definici agrese, která se liší od jiných forem sociálního chování, kterou popsal Baron a Richardson (1994) a rozdělili ji na tři dopady:

- Agresivní chování svou základní motivací tak, že je ublíženo živé bytosti, nikoli jak újmě dojde a zda k ní vůbec dojde. Toto lze chápat tak, že za agresi je považováno to, že je někomu ubližováno, ale nezáleží na tom, zda došlo k újmě.
- Znakem úmyslu aktéra ublížit je nepochopení, že svým jednáním může způsobit újmu.
- Jedno z definice agresivního chování může být chápáno takové chování, které způsobuje újmu se souhlasem, jako je například bolestivé lékařské ošetření.

Agrese nezřídka bývá výsledkem určité náhody nebo špatné souhry okolností. Lze jí právě také vysvětlit tím, že oběť se více nebo méně vědomě vystavuje riziku. Pod agresí si lze představit a vybavit násilí, rány, někdy i výprask, které se oběti dostanou,

aniž by o to sama žádala. Tvář agrese je schována v mnohých situacích, do kterých se dítě může dostat, a to i ze strany učitelů, profesorů, rodiny a svých kamarádů a vrstevníků (Bourcet, Gravillonová, 2004).

2.2.2 Kyberšikana a online obtěžování

V následujících odstavcích je popsán samostatný pojem kyberšikana a online obtěžování, v krátkosti charakterizován pojem šikana a její hlubší souvislost s kyberšikasnou. Šikana má totiž stejnou tvář jako kyberšikana, ale ta se objevuje v kyberprostoru a šikana se objevuje v našem reálném žijícím světě. Mezi důležité poznatky také patří charakteristika oběti a agresora.

Šikanování se objevuje všude kolem nás a může nás provázet celý život. Začít může v rodině mezi sourozenci, pokračující ve školce a pak v dalších školách, zájmových kroužcích, v zaměstnání, partnerských vztazích a kdekoli, kde se dostanou lidé spolu do kontaktu. Jedná se o nebezpečnou sociální nemoc ve společnosti, jejímž důsledkem je poškozování zdraví jednotlivce, skupiny, komunity. Šikanování ve školách je nejčastější nebezpečnou epidemií, která se v dnešní době rozmáhá stále víc a víc. Na některých školách se však uvádí, že u nich se šikana neobjevuje, protože je prostě promlčená a nechce se o ní mluvit. O drtivé většině šikanování se bohužel neví a její zmapování je náročné. Toto patologické chování má nejrůznější projevy a podoby, které porušují pravidla či dokonce naplňují trestný čin. Můžeme se také bavit o šikaně jako závislosti, skrýt vlastní strach a zároveň využít strach druhého (Kolář, 2001).

Kyberšikanu lze chápat jako chování, které je záměrně agresivní a je prováděno na jedinci nebo skupině prostřednictvím elektronických komunikačních prostředků, proti němuž v danou chvíli není možné nijak zakročit. Tato zmiňovaná šikana může být stejně závažná jako je šikana sama. Tento jen se především týká dnešních dětí a nejvíce se objevuje mezi dospívajícími, kterou Bill Belsay nazval jako generaci always on – stále online. Potřeba být stále aktivní a dostupný na sítích pro své kamarády, vrstevníky a společnost se stává čím dál tím víc potřebnější než kdy dříve. Toto je naprosto pochopitelné, vzhledem k tomu, že dnešní doba je v technologiích dopředu a chytrý

mobilní telefon má už skoro každý. Právě proto je kyberšikana častějším důvodem napadení než klasická šikana. Může být skryta, ale ubližuje. Definovat kyberšikana jako takovou není vůbec jednoduché, a to z toho důvodu, že se jedná o nový fenomén doby. Jednu z nejčastějších definicí uvedla Priceová a Dalgleish (2010), kdy uvádí, že kyberšikana je kolektivní označení forem šikany prostřednictvím elektronických prostředků, jako jsou internet, mobilní telefony, notebooky, které slouží k agresivnímu jednání vůči jedinci, skupině či komunitě. Stejně jako u šikany, bavíme se zde o roli agresora a oběti (Černá, Dědková, Macháčková, Ševčíková, Šmahel, 2013).

Je potřeba si uvědomit, že kyberšikana může být stejně nebezpečná, ale nezanechává rány fyzické, ale psychické. Agresor a oběť spolu nejsou v přímém kontaktu, díky tomu si mohou agresori od svých obětí udržet určitý odstup, který jim umožňuje dávku anonymity a v uvozovkách bezpečí toho, že na to nikdo nepřijde. Také je pro něj jednodušší zapomenout, protože vlastně nevidí tu ujmu, kterou způsobil. Velikost kybernetického světa je nepředstavitelná, takže jedním uloženým obrázkem můžeme spustit řetězec rozesílání milionům uživatelům. Některé případy ubližování po síti mohou začít jen nemístným vtípem od spolužáků, které se pak vymknou z ruky a můžou skončit katastrofou (Rogers, 2011).

Podle článku o kyberšikaně ji lze definovat jako záměrnou a opakující se zraňující činnost využívající počítač, mobilní telefon a jiné elektronické prostředky (Hinduja, Patchin, Dehue, 2009), popřípadě jako formu agrese, která je vyvíjena proti jednotlivci nebo komunitě s používáním informačních a komunikačních technologií, které probíhají opakovaně. Kyberšikana bývá často propojována právě s formami školní šikany a lze ji definovat tak, že je to její rozšíření a pokračování po agresi fyzické (Kopecký, Szotkowski, Gibadulin, 2014).

Bavíme se o speciálním druhu šikany, který, jak už je několikrát zmiňované, používá jako prostředek internet a jeho komunikační technologie. Kyberšikana může mít různou podobu, a to i její nástroje a prostředky. Jedná se o e-maily, SMS zprávy, výhrůžné telefonáty, zprávy po síti či vyhrožování přes chat. Patří sem i vytváření webových stránek, které různým způsobem napadají oběť, zesměšňují ji a urážejí, posílání fotografií, pořizování videonahrávek, šíření pornografických snímků a šíření údajů a

hesel, vše pod nevědomostí oběti nebo pod jejím záměrným zesměšněním a ublížením. Podle organizace StopCyberbullying.org definice zní – kyberšikana je situace, kdy je oběť opakovaně vyhrožována, pronásledována, ponižována, jsou jí zasílány agresivní zprávy pomocí jakéhokoli moderních komunikačních technologií (Hulanová, 2012).

Charakteristika oběti a agresora

Pokud se hovoří o šikaně a jejích aktérech, jsou zde vždy tři skupiny. Jedná se o oběť, agresora a tiché přihlížející. Slovo oběť a agresor bývají pak popsány tak, že podstata jejich osobnosti je být slabý a stávat se obětí trestného činu. Pro vznik kyberšikany a jejich rolí mají právě vliv sociální role a pozice aktérů (Ševčíková, 2014).

Oběť

Obětí se může stát opravdu kdokoli. Mezi základní pravidla, které uvádí Vágnerová patří to, že obětí bývá často člověk labilní vyrůstající v rodině s příliš ochrannou výchovou. Obětí se mohou stát ti, co jsou velice odlišní od ostatních, jsou sociálně neobratní, velice ochotní, mohou to být i jedinci handicapovaní nebo sociálně znevýhodnění (Vágnerová, 2011).

U kyberšikany je zjevné, že agresor nemusí být silný jedinec, oblíbenec a držák skupiny, jak to bývá v šikaně obecně. Agresorem se stává někdo, kdo je velice silný a zdatný v informačních technologiích a dokáže se v kyberprostoru dokonale pohybovat, může to být tedy kdokoli (Hulanová, 2012).

Agresor

Vágnerová (2011) uvádí tři základní typy agresorů, se kterými se lze setkat u šikany, tak u kyberšikany. Jedná se o Následující typy:

- Hrubíán – Tento typ je velice impulzivní, primitivní se silným energetickým přetlakem, má kázeňské problémy a narušený vztah s autoritou. Mohou být zapojeni do nějakých gangů nebo skupin, které páchají trestnou činností. Jeho projev šikany je nelítostný, vyžaduje absolutní poslušnost a zastráhuje i ostatní.

V rodině tohoto agresora se objevuje agresivita, takže se může zdát pro něj toto jednání normální.

- Slušňák – Působí velice kultivovaně, bývá zdánlivě slušný, jedná se o sociálně zdatného žáka, který je mnohdy pravou rukou učitele. Mohou se u něj projevat sexuální sadistické tendence. Jeho agrese je rafinovaná a cílená, děje se spíše ve skrytu anonymity. Rodinný přístup bývá důsledný, podobající se vojenskému drilu.
- Srandista – Optimistický, dobrodružný, zábavný s velice oblíbený žák, který si zvyšuje svou pozornost uskutečňováním zlomyslností a škodolibostí vůči oběti. Jeho šikanování má význam pobavit a vypíchnout, že to, co dělá, je přece jen sranda. Chod rodiny je běžný, bez větších důsledků na výchovu

Stejně tak jak se může stát kdokoli agresorem, platí to tak i u oběti. V tomto případě nehraje velkou roli fyzická zdatnost na sociálních sítích a v kyberprostoru, agresor si svou oběť vybírá náhodně a tato specifika nehrají žádnou velkou roli. Největší riziko je pro jedince, kteří jsou informačních technologiích závislí (Hulanová, 2012).

2.2.3 Pohyb v síti

Abychom správně rozlišili kyberšikanu, je potřeba si přiblížit formy a příbuzné jevy, které jsou s tímto tématem spojené. Patří mezi ně například cyberstalking a cybergrooming. Charakteristiku těchto dvou pojmů si uvedeme níže. Ve škole bývá situace taková, že agresor zůstává agresor i v kyberprostoru a šikana pokračuje dál. Právě pohyb v síti může být ještě záluďnější, než se zdá. I když spojení šikany a kyberšikany je velice častým úkazem. Cyberstalking pochází ze slova uštvat, takže agresori po síti loví své oběti. Opakovaně jim zasílají různé výhružné zprávy, dokonce je nutí se bát o vlastní bezpečí. Cybergrooming je zmanipulování oběti pomocí SMS zpráv, sociálních a různých komunikačních místností a dalších podobných prostředků a je zde snaha o osobní setkání. Agresori se po síti pohybují okatě a nebojí se o své prozrazení, takže jejich napadání bývá velmi silné. Jedná se například o výhružné zprávy visící na sociálních sítích, básně napadající danou osobu apod (Kolář, 2011).

Kyberšikana se nemusí objevovat v každém koutu sítě, ale jsou specifikovaná určitá místa, kde je pohyb těchto agresorů větší a pravděpodobnost napadení vyšší. Hulanová (2012) uvádí několik prostorů, kde se nejvíce odehrává tento jev.

- Webové stránky – Tato forma nabízí mnoho možností, jak se připojit, kde se připojit, jakým způsobem a je velmi často spojována s určitou tematikou. Může se jednat o stránky o hrách, nakupování, problémech, poradnách. Některé webové stránky mohou být právě vytvořeny na základě ublížení a být na nich zveřejňován napadající podklad, směšné karikatury, nevhodné fotografie, posměšné zprávy anebo osobní údaje. Možností pro kyberšikana je v tomto případě mnoho.
- Sociální sítě – V dnešní době největším trendem mezi dětmi a mladistvými, vlastně i dospělými, je používání ke komunikaci a sdílení různé sociální sítě. Mezi nejčastější patří Facebook, MySpace, Lide.cz, Instagram a mnoho dalších. Setkávají se zde lidé, kteří se nikdy fyzicky nesetkali a ani setkat nemohou a pak ti, kteří se znají i v soukromém životě. Sociální sítě jsou neustále pod dohledem a vše, co uživatel vloží, je viditelné pro všechny. Je potřeba dbát na zabezpečení svého soukromí, ale toto je bohužel mnoha dětmi zapomenuto a nastává zde právě pak problém spojený s kyberšikanou.
- Instant messaging (IM) – Tato služba umožňuje uživatelům sledovat, zda jsou ostatní uživatelé online či nikoli. Výhodou této služby je, že zprávy jsou doručeny okamžitě a je hned vidět, pokud uživatel odepíše nebo odepisuje nebo zda už si zprávu přečetl. Nejčastější formou je Skype, ICQ apod. Agresor může zasílat výhrušné zprávy, ale také se může pod jménem oběti prezentovat a komunikovat z jinými uživateli. Proto je důležité si nechat své osobní údaje pro sebe.
- E – mail – Patří mezi nejběžnější formy komunikace a pohybu na síti. E-maily umožňují zůstat s kýmkoli v kontaktu a jejich obsah je uložený v poštovní virtuální schránce. Může se stát, že pomocí této komunikace úplně vymizí komunikace v reálném životě, ačkoli toto může nastat v jakékoli formě pohybu na síti. Kyberšikana po e-mailu může být pro agresora snazší v tom, že naráz

může poslat více uživatelům zprávu s nevhodným obsahem. Někdy se stane, že obsah má v sobě zašifrované kódy, které pak odesílateli umožní vstup do soukromí našich počítačů, sítí a všech dat spojených s používáním internetu, proto je důležité přemýšlet nad tím, co ve své poště otevřu.

- Chat (Sociální a různé komunikační místnosti) – Hojně používaný prostředek ke komunikaci. Chat je přeložen jako klábosení, pokec, přátelský rozhovor, a to vyplývá i z jeho používání. Existuje mnoho chatových programů, je i možné založit vlastní místnost pro chatování a pozvat tam jet ty, se kterými chceme být spojeni. V tomto je pak riziko větší, že agresor se může izolovat do jedné chatové místnosti, kde napadá všemi možnými způsoby svou oběť. Při této komunikaci je možné se i vyjadřovat pomocí emotikonů, což může být občas i matoucí. Takový pohyb v síti patří k nejméně bezpečným prostředkům komunikace. Můžeme se zde setkat s mnoha sexuálními predátory a cyberstalkery.

2.2.4 Rizika používání internetu

Rizika, která číhají při používání internetu, jsou různá a je jich spousta. Mnohdy si ani neuvědomujeme, že to, co je pro nás soukromá informace a údaje jsou hned někým zprostředkované, jakmile je na internet vložíme. Mezi nejčastější riskantní chování online patří podle Hulanové (2012) hlavně zveřejňování osobních údajů, které jsou pak dále používány a může nám být i kvůli tomu ukradena identita. S tím je spojená internetová závislost, protože nadměrné trávení času na internetu vede nedokonalému spojení s reálním životem a může právě vést k tomu, že se staneme obětí kyberšikany.

Častým vysedáváním na síti se uživatelé často stávají členy online komunit, které představují sociální prostor, ve kterém si navzájem vyměňují své informace o životě, svých aktivitách, přátelích, rodině. Jedná se o sociální sítě, online hry, blogy nebo diskuzní fóra, kde je rychlost spojení napříč celým světem nepopsatelná. V takovém prostoru nastává riziko, že uživatelé vystupují anonymně nebo používají skrytou identitu, takže není vždy zcela jasné, s kým máte tu čest. Je důležité podotknout, že všechny skupiny vzniklé na síti nejsou komunity, ty musí splnit určitá kritéria, jako je

například společný zájem, cíl a význam. Velkým rizikem se pak označují ty komunity, které svými tématy ohrožují zdravý psychosociální vývoj, jedná se o skupiny zaměřené na anorexii, bulimii, rasismus, xenofobii, drogové komunity, komunity podporující sebepoškození a sebevraždu a mnoho dalších. V tomto případě je potřeba si uvědomit, jak moc působí spojení s takovou komunitou a zda se jedná o bezpečné či nebezpečné připojení (Ševčíková a kolektiv, 2014)

Internet nám umožňuje širší kontakt s okolím a díky němu můžeme sdílet své zážitky, poznatky a vše, co se po síti dá šířit. Lze komunikovat s lidmi po celém světě v reálném čase a jsou nastaveny velké hranice. S nárůstem nových moderních informačních technologií právě narůstají rizika jeho používání, které jsou důležité si uvědomit a umět se jim vyvarovat. Mezi nejčastější riziko, které používáním internetu podstupujeme, je ztráta soukromí. Naše soukromí je soukromé do té doby, než cokoli napíšeme na sociální síť nebo kamkoli na internet. Tyto údaje už nejdou vzít zpět, takže zůstávají viset v kyberprostoru a nelze se k nim dostat. Proto je velmi důležité si před odesláním souboru, fotografie a informace rozmyslet, zda ji chci opravdu poslat (Bezpečnýinternet.cz, online, 2021).

Rizikové komunikace s nevhodnými lidmi jsou velmi časté. Uživatelé si mnohdy neuvědomují, že ten, kdo sedí na druhé straně, nemusí být ten, za koho se vydává a některé děti jsou opravdu tolik naivní, že věří každému, koho na internetu poznají. Varovat děti před konkrétními místy a lidmi je možno v omezené míře. Základem je vštípnit si do paměti poučku o bezpečném surfování takovým způsobem, ale dítě nad tím neohrnovalo nos a uvědomilo si závažnost takové situace. Lákáním oběti na schůzku je jedním z komunikačních rizik, které nastává při seznamování na internetu. Jedná se o tzv. cybergrooming. Ve virtuálním prostředí si může každý vymyslet svou vlastní identitu a vydávat se za kohokoli sám chce. Zkušenější uživatelé dokážou svou oběť dobře zmanipulovat a docílí svého (Eckertová, Dočekal, 2013).

2.2.5 Užívání internetu a závislost

Internet má určitá pravidla užívání, která by měl každý uživatel znát a také se jimi řídit, aby nedošlo k ublížení nebo nesprávnému jednání. Toto není bohužel pro všechny známo, takže s agresí a nevhodným chováním na internetu se mnoha uživatelů často setkává. Těchto pravidel existuje spousta a jsou sepsány pro děti, rodiče, dospávající, ale existuje základní desatero těchto pravidel, které obsahují souhrn všeho. Jedná se o těchto deset bodů (Eckertová, Dočekal, 2013):

1. Nedávej nikomu adresu ani telefon. Nevíš, kdo se skrývá za monitorem.
2. Neposílej nikomu, koho neznáš, svou fotografii a už vůbec ne intimní.
3. Udržuj hesla k e-mailu i jinam v tajnosti, nesděluj je ani blízkému kamarádovi.
4. Nikdy neodpovídej na neslušné, hrubé nebo vulgární e-maily a vzkazy.
5. Nedomlouvej si schůzku na internetu, aniž bys o tom řekl někomu jinému.
6. Pokud naraziš na obrázek, video nebo e-mail, který tě šokuje, opusť webovou stránku.
7. Svěř se dospělému, pokud tě stránky uvedou do rozpaků nebo vyděsí.
8. Nedej šanci virům. Neotvírej přílohu zprávy, která přišla z neznámé adresy.
9. Nevěř každé informaci, kterou na internetu získáš.
10. Když se s někým nechceš bavit, nebav se.

Při užívání nadměrném užívání internetu je riziko, že se jeho užívání dostane nad hranici naší kontroly a nastane problém závislosti. Taková závislost však není diagnostikována jako nemoc či porucha, ale může způsobit uživateli velký problém, jak v osobním, tak běžném životě. Nemůžeme se tedy bavit o závislosti jako o psychické poruše, i když s psychikou je velmi úzce spjata. Závislost lze měřit podle šesti kritérií, které ji pomohou správně detekovat. Jedná se o význačnost, kdy se aktivita na internetu stane pro jedince nejdůležitější v životě a vše kolem jde stranou. Dále se jedná o změny nálad, které silně ovlivňují vztahy v rodině, s vrstevníky a blízkým okolím. Abstinenci příznaky se projevují na základě nemožnosti používání internetu k jakékoli činnosti, v tomto případě je toto kritérium hodně spjata se změnami nálad a chování. K dalšímu kritériu patří tolerance, která se vyznačuje vyšší potřebou využívání. Bavíme se i o

konfliktu, který v tomto procesu hraje velkou roli, a to z důvodu konfliktů v rodině, kdy nastává i agrese, která je pak přenášena na internet. Posledním kritériem určujícím závislost je relaps, což znamená návrat do problémového chování (Ševčíková a kolektiv, 2014).

Závislost je možné dělit na další určité závislosti, pasivní a aktivní, fyzickou a psychickou. Pasivní závislost může být vysvětlována například sledováním televize, a naopak aktivní závislosti může být internet nebo neustálé hraní počítačových her. Pokud se bavíme o psychické závislosti, jedná se o neodolatelnou touhu po pocitech nebo stavech, které nám daná činnost přináší. Při fyzické nastupují silné abstinenci příznaky. Tyto dvě závislosti spolu velice úzce souvisí a to tak, že psychické závislost často přechází do té fyzické. Závislost na internetu spadá pod všechny výše zmíněné typy, i když se můžeme mylně domnívat, že tomu tak není. V tomto spojení dochází k četným psychickým a fyzickým symptomům, které dokáží zamezit normálnímu fungování. Ve zkratce lze závislého na internetu popsat jako teenengera, který má malé nebo žádné sociální vazby a nízké sebevědomí. Závislost na internetu lze zjednodušeně charakterizovat dotazníkem závislosti na internetu, který může odhalit začínající nebo probíhající závislost (Šmahel, 2003).

Problémové chování dětí a mládeže

Mezi nejčastější zdroj vzniku projevů nevhodného chování u dětí a mládeže, může být spojeno s osobním prožitkem výchovy jednotlivých rodičů a pedagogů, které je výsledkem jejich vlastních zkušeností z výchovného působení v jejich rodině a vzdělávání. Projev může být také spojen a ovlivněn médii, různými jinými vzory, pohybujícími se v blízké společnosti a na internetu. V dnešní době se osobní pojetí výchovy rodičů, učitelů a vychovatelů silně ovlivňuje požadavkem světového společenství 21. století – zajištění svobodné volby každého jedince. V rodinách jsou utvořeny podmínky pro dosažení výchovy tím, že jsou už od raného věku děti vedeny k tomu, aby se samy rozhodovaly, co si oblečou, jaké si vyberou jídlo, pití a také zda budou a nebudou respektovat rodiče apod. Pokud ve výchově dovolíme a umožníme to,

aby se v situacích spjatých se zdravím, bezpečností, povinnostmi atd. rozhodovaly plně samy, jsou zapotřebí nastavit jasná pravidla pro vytvoření vnitřních hranic, které limitují jejich rozhodnutí (Navrátil, Mattioli, 2011).

2.3 Žák ve věku 12–15 let

Tato kapitola pojednává o charakteristice období žáka ve věku od 12 do 15 let. Jedná se o období zvané pubescence. V tomto období žák prochází mnohými změnami jak už psychickými, tak fyzickými, které se silně odráží na jeho chování a jednání.

2.3.1 Období pubescence

Dospívání je přechodnou dobou, které probíhá mezi dětstvím a dospělostí. Pubescence je období probíhající mezi 12 až 15 rokem života s určitou genetickou individualitou. Dochází v něm k mnoha proměnám tělesným, duševním a pohlavním. Ve vývoji dochází ke změně myšlení, nastupuje abstraktní myšlení, pubescent se začíná osamostatňovat od rodiny a hlavní významnou součástí pro jeho sociální život se stávají jeho vrstevníci, se kterými se začíná ztotožňovat. V tomto období nastává pro pubescenta zlom v jeho vzdělávání, protože se musí připravovat na další stupeň vzdělávání a své budoucnosti (Vágnerová, 2000).

V rozumovém vývoji dělá žák velké pokroky, mění způsob nazírání na svět i na vlastní život a je velmi ovlivněn školním prostředím a svými vrstevníky. Na začátku 11 roku života začínají dva velké skoky, a to ve škole, kdy žáci mají jiné učitele, učí se dalším odbornostem, a hlavně přichází období prvních platonických lásek a první zamilovanosti. Vývojové rozdíly jsou velice individuální a je to způsobeno hlavně tím, že žáci se rozdělují a vzdělávají jinak vlivem gymnázií a různorodých skupin, ve kterých se pohybují. Proto jsou ty největší rozdíly nejpatrnější v psychosociálním a citovém vývoji (Říčan, 2006).

Žák prožívá v tomto období dobu puberty a prepuberty. Po vývojové stránce je rychlost tohoto období srovnávána s obdobím kojeneckým, kdy za pouhých 12 měsíců dochází k ztrojnásobení tělesné hmotnosti, vyroste skoro o 25 cm a osvojí se dovednost

chůze a mluvení. U pubescence se takovýto fyziologický proces probíhající v organismu žáka nazývá dospívání. Rozdíly souvisejí především s pohlavím, bývá to tak, že u dívek nastupuje puberta dříve než u chlapců. Tento rozdíl lze vidět na hmotnosti těla, kdy u silnějších dívek nastupuje toto období dříve. Dalším aspektem ovlivňující vývoj je prostředí, ve kterém pubescent žije (Matějček, Pokorná, 1998).

2.3.2 Kognitivní vývoj

Pokroky myšlení v tomto období jsou velké. Pubescent dokáže velkého počtu myšlenkových kombinací, i když některé mohou být jen v hlavě a nevyužity pro skutečnost. Práce s pojmy jsou obecnější a abstraktnější a jejich tvoření se uvolňuje na základě vizuálních podnětů a předloh, které nabádají k zamyšlení. Pokud se jedná o řešení nějakého problému, nastává v myšlení pubescenta více řešení a není zcela spokojen s jednou odpovědí, ale snaží se jich najít víc. Fantazie je silnou schopností a domněnky, které nejsou reálnou skutečností, jsou srovnatelné s myšlením (Langmeier, Krejčířová, 2006).

V tomto období dozrává introspekce. Introspekce znamená, že pubescent je schopen sledovat své vlastní duševní pochody, dokáže se tak zaměřit na to, co on sám prožívá, hodnotit své city a myšlenky a je pro něj snazší pochopit význam jednání. S tím úzce souvisí i slovní zásoba, kdy se rozšiřuje o nejrůznější citová slova a začínají se díky tomu otvírat nové citové oblasti. Lidská osobnost je v tomto zrychleném stádiu vývoje v duševním, ale i v tělesném v určitém napětí a prožíváním vnitřních rozporů. Tyto rozpory se budou s pubescentem táhnout až do dalšího stupně jeho vývoje a toto období je pro něj v tomto velice stěžejní, protože se musí naučit, jak se ovládat, jak jednat se svým vnitřním já a jak pracovat s logikou a řešením problémů. Lze také říci, že od 12 let se pubescent začne sám vychovávat, a to v tom významu, že odpovědnost sami za sebe převažuje, ale zdroj toho je čerpán z výchovy rodičů a od toho se také dále kognitivní vývoj vyvíjí (Matějček, Pokorná, 1998).

Dalším zajímavým jevem v myšlení pubescenta je myšlení o myšlení. Jedná se o skutečnost, kdy je schopen zamyslet se nad tím na co myslí, proč na to myslí, a i jak na

to myslí. Formální logické operace jsou vyvíjející se klíčovou kompetencí, která znamená myslet nezávisle nad obsahem. Tyto operace umožňují myslet o neskutečném neexistujícím kdyby, konkrétněji co by se stalo, kdyby se něco odehrálo takto nebo takto. Pubescent dokáže skákat mezi různými předpoklady a hypotézami, uvádět myšlenky na nejrůznějších souvislostech. Nový rozlet myšlení může stát za kritičností, nespokojeností, za zklamáním z jednání druhých či samy a nejasné toužení (Říčan, 2004).

Velké změny mohou pro některé být těžké a vedou k nestabilitě a negativním emocím. Temperament má větší tendenci než v dětství a převládá nevyrovnanost a konfliktnost. Takovýto stav se může nazývat dalším obdobím vzdoru. Charakteristické pro toto období je také často měnící se nálady, impulzivita jednání a nepředvídatelnost reakcí na různé podněty, avšak toto je zcela normální stav a k vývoji pubescenta to patří. Snaha o přizpůsobení se biologickým, psychickým a sociálním podmínkám je příprava na základní formu existence. Je důležité, aby měl pubescent dost prostoru k rozvíjení vlastních myšlenek a vloh, ale v optimální rovině, aby zamýšlení nad budoucností a rolemi nevedlo špatným směrem (Kabiček, Csémy, Hamanová, 2014).

2.3.3 Socializace

Na jedné straně přichází uvolnění od závislosti na rodičích a osamotnění jednání a na druhé straně se začíná stávat důležité navazování významných vztahů se svými vrstevníky obou pohlaví. V tomto období je klíčové navazování vztahů, rozšiřování sociálních pochodů pro pozdější získávání sociálních rolí. Každý žák si hledá svůj osobitý způsob, jak dosáhnout samostatnosti, aniž by tento proces měl vliv na vztah s rodiči. Není tomu tak kdykoli, přemísťování citových vztahů vede k rozdlům, které jsou hledány v chování, v názorech, v zájmech a v hodnotách rodičů a jiných dospělých osob k nimž se přiklání. Revolta k rodičům je běžným jevem, kritika a přílišná kontrola jsou jedny z hlavních citových ohrožení. Prudké afektivní jednání není vždy pochopeno a snaží se jej dodatečně vysvětlit a je vykládáno z pravidla jako zaviněné nerozumným chováním rodičů. Někteří pubescenti se naopak velice bojí o lásku k rodičům a uzavírají se světu a svým vrstevníkům. Odlišný způsob volí ti, kteří se uzavírají do svého světa,

do fantazií, snění nebo si až libují v pocitech ublíženosti. Uzavírají se vůči životním stylům svých vrstevníků a vyhýbají se radostem a potěšením s tím spjatým. Je mnoho způsobů, jak se pubescent socializuje do další životní etapy, je ovlivňován mnoha faktory (Langmeier, Krejčířová, 2006).

Všechny změny v období dospívání mají určitý význam a tyto změny zásadním způsobem ovlivňují identitu. Jedná se o hledání nového smyslu vlastního sebepojetí a jeho kontinuity. Vytváření identity je proces, na němž se žák aktivně snaží uskutečnit svou představu o tom, jaký by chtěl vlastně být. Dětská realita je závislá na názorech ostatních a pubescent projevuje úsilí o hlubší sebepoznání a překračuje hranici aktuálního sebepojetí. Průměrný pubescent o sobě uvažuje, chce se o sobě dozvědět co nejvíce a zabývá se sám sebou ve zvýšené míře. Změna chápání souvisí s rozvojem poznávacích procesů. Výsledkem vývoje této oblasti bývá zvýšená kritičnost spojená s emoční labilitou a nejistotou a v tomto sebepoznání komplikuje. Vede občas ke zkreslení reality a vztahů a mění hodnocení vnímaného obrazu sami sebe (Vágnerová, 2000).

Hlavním úkolem dospívání je postupná emancipace od rodiny a následné navazování vztahů s vrstevníky a budování významných vztahů. Tento proces sice začíná už v útlém dětství, ale v tomto období má osamotnění velkou klíčovou roli, která napomáhá k identifikaci dospívajícího a osvojováním si životních rolí. Základ vychází ze vztahů v rodině, jakou mají hloubku a zda jsou naplněny jistotou, v tomto případě je navazování nových vztahů jednodušší. Pubescent má občas se svým chováním a afekty problém, jeho snaha o zdůvodnění je pro něj náročná a často hledá otázky u svých vrstevníků než u rodiny (Kabíček, Csémy, Hamanová, 2014).

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je zjistit přístup a vztah dětí ve věku 12–15 let k sociálním sítím, jako prostředek ke komunikaci a informovanosti na základní škole.

Sekundárním cílem je zmapovat povědomí žáků ve věku 12–15 let o sociální agresi na internetu.

3.2 Úkoly práce

Úkoly této práce pro část teoretickou a praktickou jsou stanoveny v tomto pořadí:

1. Provést obsahovou analýzu odborných a vědeckých zdrojů – českých i zahraničních
2. Stanovit metody z hlediska cíle BP (anketa vlastní konstrukce)
3. Provést výběr respondentů dle náhodného výběru, experimentální soubor 50–100 respondentů
4. Vyhodnotit a interpretovat výsledky
5. Diskuze
6. Stanovit závěry
7. Vyjádřit doporučení pro praxi

3.3 Výzkumné předpoklady

Pro mou bakalářskou práci byly stanoveny tři výzkumné předpoklady:

Výzkumný předpoklad č. 1.: Dívky na sociálních sítích více komunikují oproti chlapcům.

Výzkumný předpoklad č. 2: Více jak 70 % chlapců používá internet k hraní her.

Výzkumný předpoklad č. 3: S pojmem agrese a kyberšikana se setkává více jak 60 % dívek a chlapců ve škole.

3.4 Charakteristika zkoumaného souboru

Anonymní anketa vlastní konstrukce byla zaměřena na žáky základní školy 7. až 9. tříd v Sezimově Ústí. Zúčastnilo se celkem 66 respondentů, z toho bylo 33 dívek a 33 chlapců (viz tabulka 1). Věková kategorie respondentů se pohybovala od 12 do 15 let (viz tabulka 2).

Tabulka 1 Rozdělení respondentů do tříd (N66, 7.-32, 8.-14, 9.-20)

Třída	Dívka	Chlapec	Σ
7.	17	15	32
8.	5	9	14
9.	11	9	20
Σ	33	33	66

Tabulka 2 Věková hranice respondentů (N:66, D-33, CH -33)

Věk	Dívka	Chlapec	Σ
12	8	8	16
13	13	10	23
14	9	12	21
15	3	3	6
Σ	33	33	66

3.5 Popis místa výzkumného předmětu šetření

Základní škola se nachází ve městě Sezimovo Ústí II. Její oficiální název je Základní škola a Mateřská škola, Sezimovo Ústí, 9. května 489, okres Tábor. Škola je příspěvkovou organizací města Sezimovo Ústí a byla zřízena usnesením zastupitelstva

25. 9. 2001. Již od roku 2012 je ředitelem školy Mgr. Petr Peroutka, který svou funkci vykonává doposud. Součástí školy je školní družina, školní jídelna a výdejna. Kapacita základní školy je 340 žáků (ZŠ 9. května, online, 2021).

Z historického hlediska byla školní budova slavnostně otevřena v září roku 1951. Kromě 2. národní školy s 9. třídami je zde umístěna hudební škola, školní družina, školní jídelna a nově zřízená střední škola (dříve měšťanská). V roce 1960 je v Sezimově Ústí postavena nová školní budova a žáci jsou rozděleni do dvou budov (ZŠ 9. května, online, 2021).

3.6 Organizace výzkumného šetření

Výzkumné šetření bylo provedeno v listopadu 2021. Před realizací a rozdělením dotazníků byl kontaktován ředitel školy, kterému byl dotazník zaslán a potvrzeno možné šetření na dané základní škole.

Respondenti byli osloveni v třídnických hodinách po domluvě s učiteli, kdy na začátku své hodiny poskytli prostor pro rozdělení a vyplnění dotazníků. Po vysvětlení a projití všech otázek byl každému přítomnému respondentovi rozdělen dotazník a po jejich vyplnění byly všechny sesbírány.

Rozdaných dotazníků bylo celkem 66 a všechny mi byly vráceny zpět a z jejich odpovědí bylo možné sesbírat data.

3.7 Použité metody

Pro výzkumnou část své bakalářské práce jsem zvolila tyto metody:

- Obsahová analýza literatury a internetových zdrojů (Miovský, 2006)
- Anketa vlastní konstrukce Sociální agrese a kyberšikana (Chovancová, 2021)

Anketa obsahuje 12 otázek, z toho je 8 otázek uzavřených s odpovědí ano/ne, 2 otázky mají možnost více odpovědí a 2 otázky mají otevřenou možnost odpovědi. Je zcela anonymní a respondenti vyplňují věk, třídu a pohlaví. Zde uvádím ukázkou ankety:

Anketa – Sociální agrese a kyberšikana

Jmenuji se Lucie Chovancová a jsem studentkou třetího ročníku výchovy ke zdraví na pedagogické fakultě Jihočeské univerzity a v rámci výzkumu své bakalářské práce (Sociální agrese v rámci předmětu výchovy ke zdraví na základní škole) jsem vytvořila tento dotazník, abych zjistila informovanost a pohyb dětí na internetu. Tento dotazník je zcela anonymní a jeho data budou použity pouze pro vypracování bakalářské práce.

Dotazovaný uvádí pouze věk, třídu a pohlaví. Odpověď zaškrtněte nebo zakroužkujte, u některých otázek je potřeba slovní odpovědi. Pokud se to nabízí, je možné zaškrtnout více odpovědí.

Věk:

Třída:

Pohlaví:

1. Používáš internet?

- a) Ano
- b) Ne

2. Kolik času průměrně trávíš používáním telefonu a internetu?

- a) Půl hodiny
- b) Hodinu
- c) 1–3 hodiny
- d) 3 a více hodin
- e) Jiný údaj, napiš:.....

3. Co nejčastěji děláš na svém mobilním telefonu nebo počítači, popřípadě jiném zařízení (tabletu atd.) na internetu?

- a) Posloucháš písničky
- b) Chatuješ
- c) Vytváříš webové stránky
- d) Surfuješ
- e) Hraješ hry
- f) Jsi na sociálních sítích (Facebook, Instagram, Myspace, Twitter atd.)
- g) Jiné:.....

4. Používáš zabezpečení pro surfování na internetu?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Starají se o to rodiče

5. Víš, co je to sociální agrese?

- a) Ano, vím
- b) Ne, nevím

6. Setkal/a ses někdy s agresivním jednáním na internetu?

- a) Ano, setkal/a
- b) Ne, neseťkal/a

7. Používáš na internetu svou pravou identitu (vystupuješ sám za sebe)?

- a) Ano
- b) Ne

8. Stalo se ti někdy, že by tě na sociální síti někdo obtěžoval, nadával nebo vyčleňoval?

- a) Ano
- b) Ne

9. Znáš pojem kyberšikana?

- a) Ano
- b) Ne

10. Setkal/a ses s tímto pojmem ve škole, doma, na kroužku apod.?

- a) Ano
- b) Ne

Pokud ano, kde:.....

11. Pokud bys měl/a nějaký problém týkající se užívání sociálních sítí, řekl/a bys to někomu?

- a) Ano
- b) Ne

Pokud ano, komu:.....

12. Víš, kam nebo kde se můžeš obrátit pro pomoc, pokud bys měl/a ty nebo někdo v okolí problém?

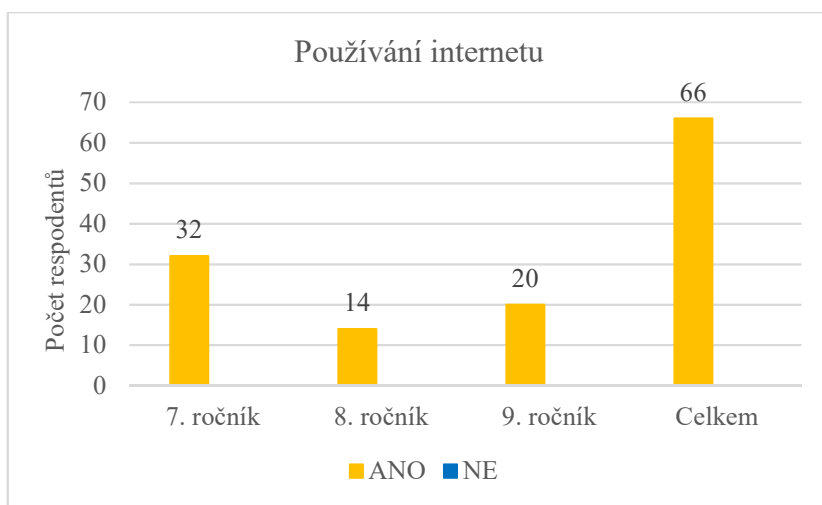
- a) Ano, vím
- b) Ne, nevím

4 VÝSLEDKY A DISKUZE

Výsledky a diskuze k anketě vlastní konstrukce jsou rozděleny do 12 otázek.

Otázka č. 1) Používáš internet?

V otázce číslo jedna měli respondenti odpovědět, zda používají internet. Jak je z grafu zřejmé, všichni odpověděli ano, což znamená, že používají internet. V dnešní době je pochopitelné, že užívání internetu je mezi dětmi samozřejmostí, ať už to je ke škole, volnému času apod. Otázka není rozdělena dle pohlaví, protože to v tomto případě není důležité, stěžejní je, zda je používání internetu běžné, což je z tohoto grafu jasné.

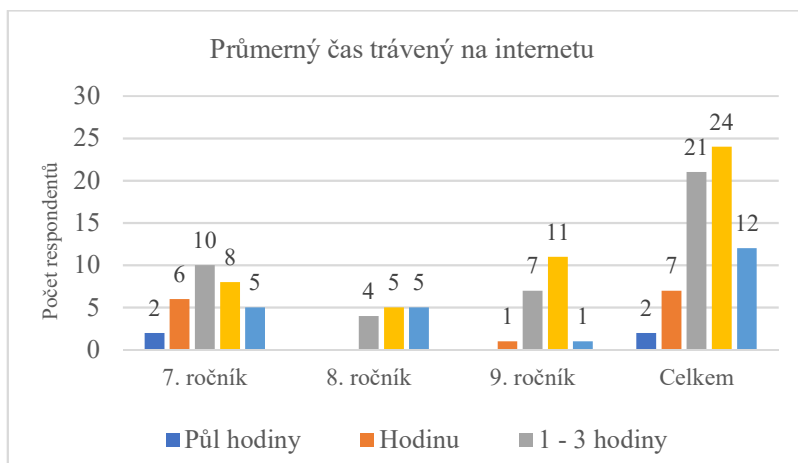

Graf 1 Používání internetu (N-66)

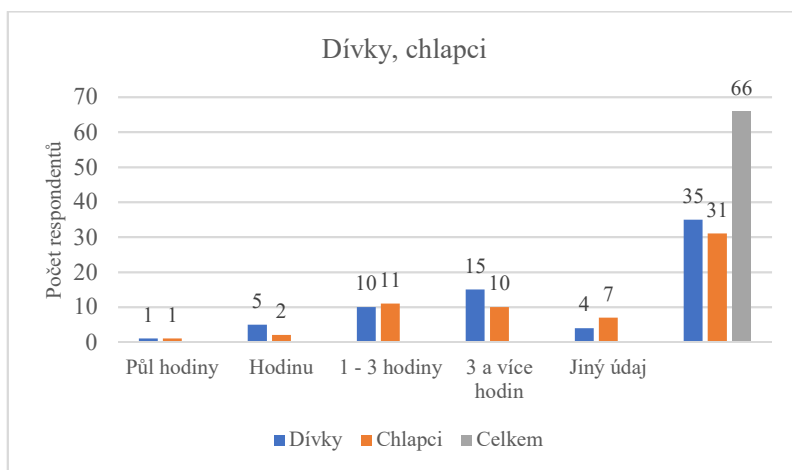
Otázka č. 2) Kolik času průměrně trávíš používáním telefonu a internetu?

V otázce číslo dva respondenti odpovídali na to, kolik času průměrně tráví používáním svého telefonu a internetu. Čas trávený na internetu je pro některé děti důležitou součástí volného času. Nejčastější odpovědí byla 3 a více hodin trávených na internetu. Tato odpověď byla hraniční s odpovědí 1 až 3 hodiny denně. Vzhledem k tomu, že v dnešní době se informační a komunikační technologie používají skoro ke všemu, řekla bych, že 3 hodiny je pro dnešní mládež průměrný čas strávený na síti. 7 dotazovaných odpovědělo, že na internetu jsou pořád a kolik je to pro ně hodin jim v tomto případě splývá. Z této odpovědi je zřejmé, že se jedná o jedince, kteří nejsou

zcela zapojeni do kolektivu a sociálního klimatu třídy, vrstevníků či rodinného prostředí a svůj svět hledají právě na síti. Nejčastěji tak tráví čas 4 žáci ze 7. ročníku, konkrétně 3 chlapci a jedna dívka. U chlapců je nejhlavnějším důvodem hraní her. 5 dotazovaných odpovědělo, že na internetu tráví 5-7 hodin. 15 dívek a 10 chlapců odpovědělo, že tráví 3 a více hodin na telefonu a internetu. Důvodem toho je, k čemu využívají tento strávený čas a k těmto datech dojednává další otázka.

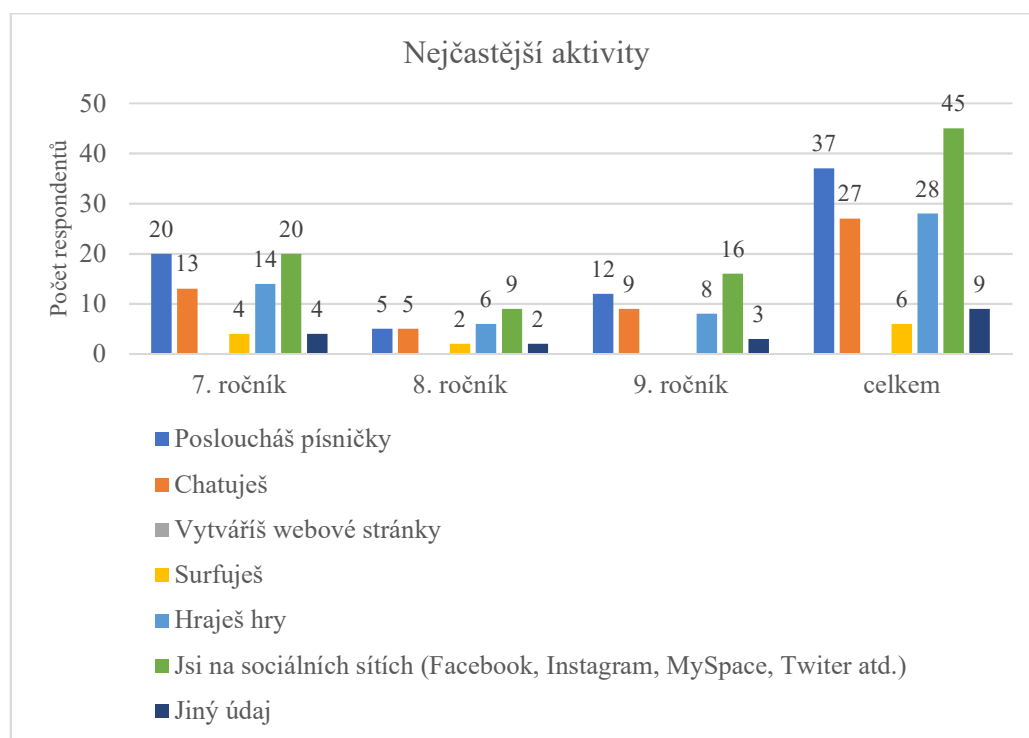
Graf 2 Průměrný čas trávený na internetu (N-66)

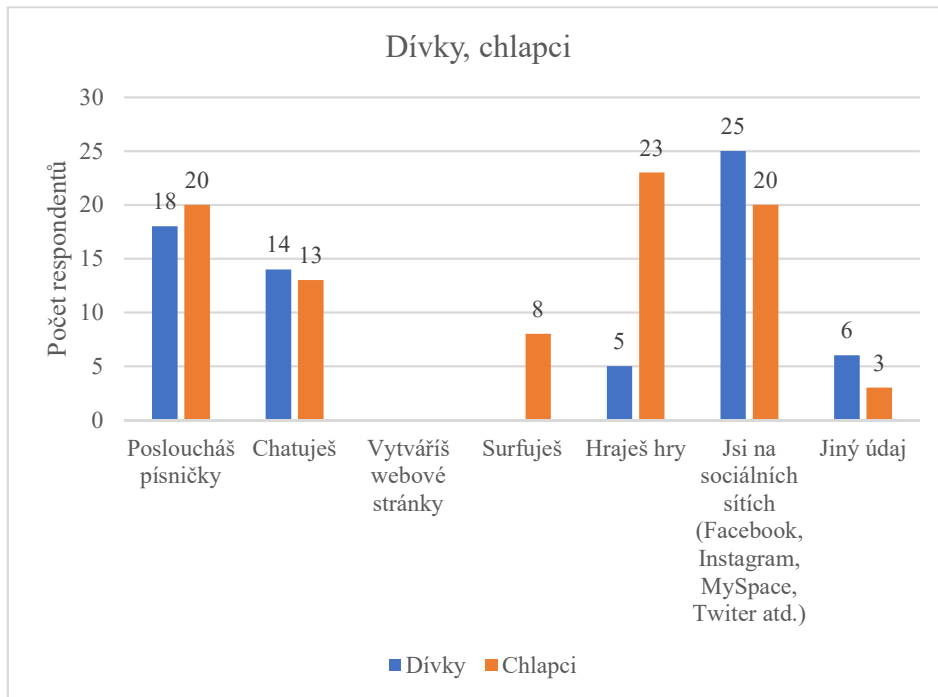
Graf 3 Průměrný čas trávený u chlapců a dívek (N-66)

Otázka č. 3) Co nejčastěji děláš na svém mobilním telefonu nebo počítači, popřípadě jiném zařízení tabletu atd. na internetu?

Otázka číslo tři byla zaměřená na nejběžnější aktivity spojené s komunikačními technologiemi. Žádný z dotazovaných nezakroužkoval odpověď c, vytváření webových stránek. Nejčastější odpovědi byly používání sociálních sítí, poslouchání hudby, hraní her, chatování a jiné prostředky k využívání internetu. U této otázky bylo možno zaškrtnout více odpovědí, u chlapců je nejčastější odpovědí hraní her, a u dívek trávení na sociálních sítích. Z výsledku je patrné, že používání sociálních sítí je na prvním místě v trávení volného času. Jedná se o sledování přátel, známých, slavných osobností a sledování dění kolem. Někteří respondenti využili i poslední možnost, napsat svou oblíbenou aktivitu a k nim patří YouTube, TikTok, Idos a sledování filmů. Vědět o světě a sdílet své zážitky s ostatními po internetu je velice oblíbené. Z grafu vyplývá, že nejčastěji hrají hry chlapci, jak odpovědělo 23 a jen 5 dívek hraje hry, oproti tomu dívky více komunikují a chatují než chlapci, kdy takto dopovědělo 25 dívek a 20 chlapců.

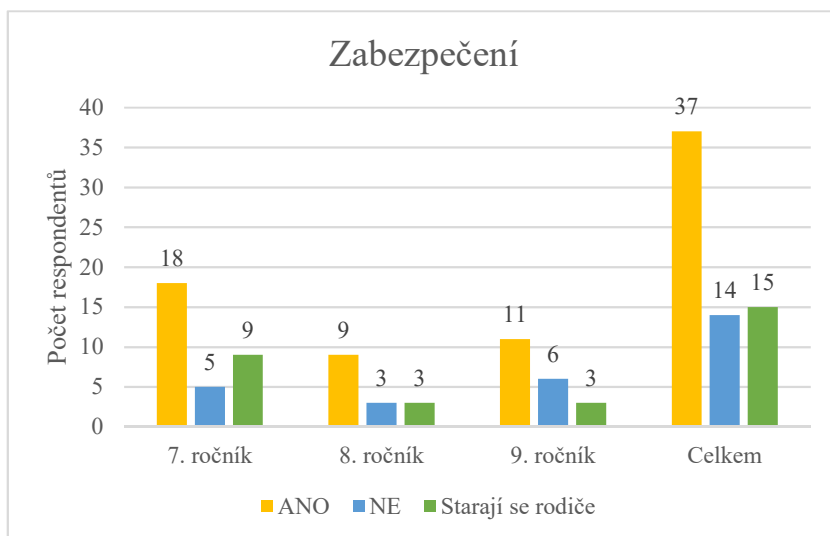
Graf 4 Nejčastější aktivity u výzkumného souboru (N-66)

Graf 5 Nejčastější aktivity u dívek a chlapců (N=66)

Otázka č. 4) Používáš zabezpečení pro surfování na internetu?

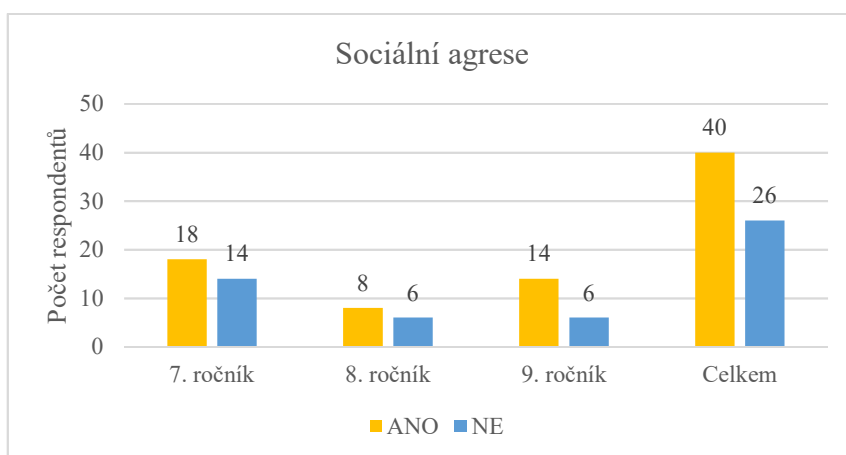
V otázce číslo čtyři bylo zjišťováno, zda dotazovaní používají zabezpečení pro surfování na internetu. Zabezpečí internetu a jeho používání je jedna z věcí, které by si měl každý zajistit. Podle výsledku je zřejmé, že více jak půlka dotazovaných se o své zabezpečení na internetu stará a není jim lhostejné. 14 z nich o zabezpečení neví nebo nemají zájem a 15 dětí odpovědělo, že své zabezpečení nechávají na svých rodičích. Z odpovědí tedy vyplývá, že většina si je vědoma toho, že zabezpečení je jedna z věcí, jak se mohou chránit.

Graf 6 Zabezpečení pro surfování (N-66)

Otázka č. 5) Víš, co je sociální agrese?

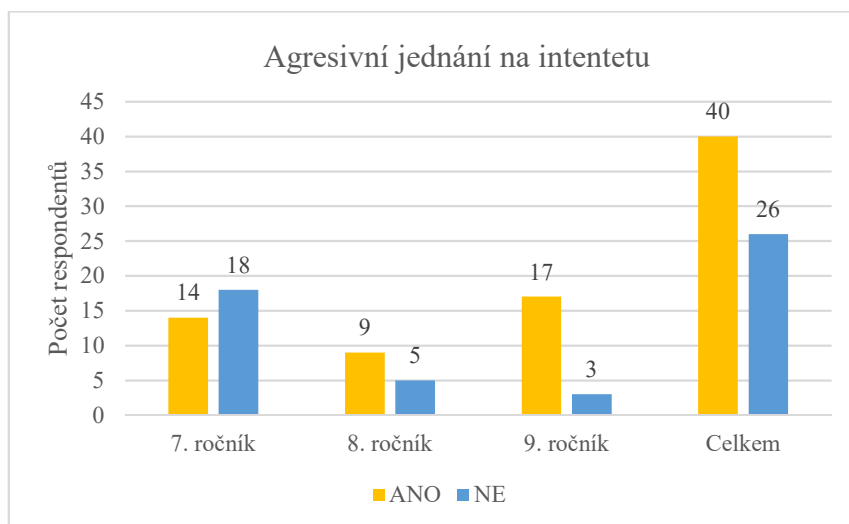
V otázce číslo pět jsem se dotazovaných ptala, zda ví, co je sociální agrese. 40 dětí odpovědělo, že ví, co je sociální agrese a 26 jich odpovědělo, že neví. Myslím si, že mnoha z nich neví, že tento pojem je úzce spjatý s pojmem kyberšikana. Jak je z grafu zřejmé, nejmenší povědomí o sociální agresi mají žáci 7. ročníku, domnívám se, že je to z toho důvodu, že se s tímto pojmem setkají ve škole až ve vyšších ročnících.

Graf 7 Povědomí sociální agrese (N-66)

Otázka č. 6) Setkal/a ses někdy s agresivním jednáním na internetu?

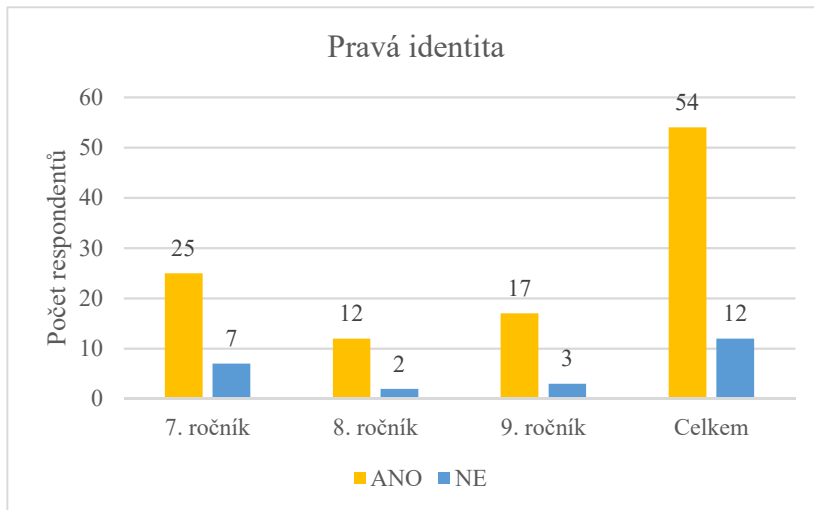
V otázce číslo šest jsem se dotazovala na to, zda se respondenti setkali s agresivním jednáním na internetu. Dle výsledku je zřejmé, že většina se s nějakým agresivním jednáním setkala. Je však otázkou, zda toto jednání řešili a zda stále přetrvává. Z výsledku vyplívá, že skoro většina byla svědkem rizika a špatného chování spojeného s používáním internetu, takže jim není sociální agrese zcela cizí.

Graf 8 Setkání s agresivním jednáním (N=66)

Otázka č. 7) Používáš na internetu svou pravou identitu (vystupuješ sám za sebe)?

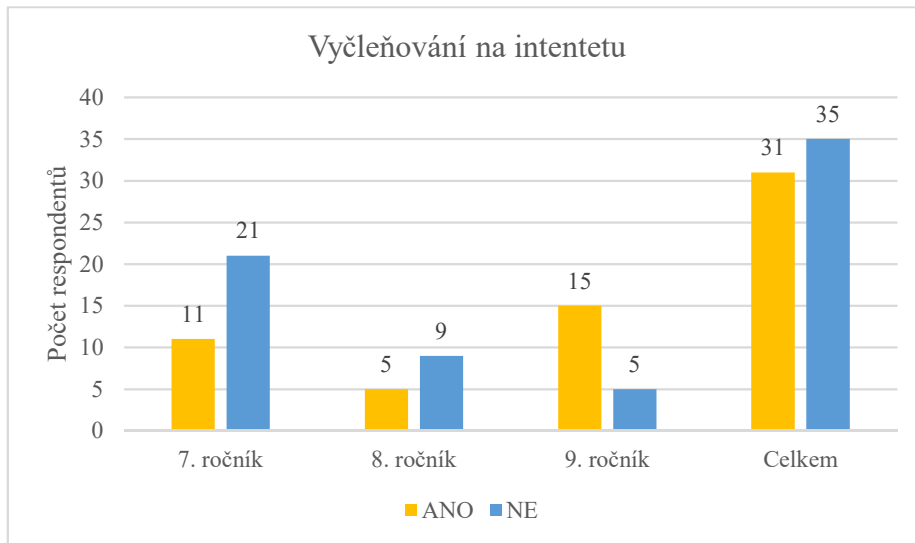
Otázka číslo sedm se zabývala tím, zda respondenti používají svou pravou identitu. 54 dotazovaných odpovědělo, že na internetu vystupují sami za sebe. Zbytek, 12 respondentů odpovědělo, že na internetu za sebe nevystupují. Z grafu je zřejmé, že nejčastěji žáci 7. ročníku svou identitu skrývají. Domnívám se, že tomu tak je z důvodu hraní her. V tomto případě si mnozí hráči vytvářejí svou vlastní postavu a realitu a s tím se pak dále prezentují. Už tomu nasvědčují data z otázky číslo dvě, kde respondenti odpovídali, co nejčastěji používají na internetu.

Graf 9 Používání pravé identity (N-66)

Otázka č. 8) Stalo se ti někdy, že by tě na sociálních sítích někdo obtěžoval, nadával nebo vyčleňoval?

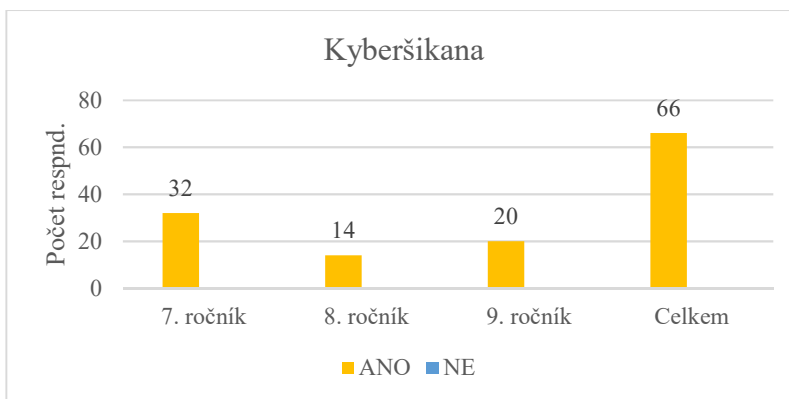
Otázka číslo osm se zabývala tím, zda se dotazovaným někdy stalo, že by je někdo na sociálních sítích obtěžoval, nadával nebo vyčleňoval. Výsledek této otázky byl skoro půl na půl. 31 dotazovaných odpovědělo, že se někdy s tímto setkali a 35 z nich nikoli. Sociální sítě mají v tomto velké riziko komunikace. K účtu se dostane vesměs každý, kdo chce a napsat zprávu nebo zveřejnit příspěvek či nevhodný obsah může kdokoli. Ač mají sociální sítě své zabezpečení, někdy trvá, než se nevhodný obsah smaže a shlédne ho za tu dobu spoustu lidí. Nejvíce se s tímto setkali žáci 9. ročníku a nejvíce dívky. Je zřejmé, že tomu tak je, protože ty na sociálních sítích tráví více času než chlapci. Opačný výsledek je vidět v 7. ročníku, kdy není tolik časté používání sociálních sítí. Je pochopitelné, že starší žáci kolem 13-14 roku mají větší potřebu komunikace a sdílení přes sociální sítě, což vede k častějšímu riziku.

Graf 10 Vyčleňování dotazovaných na internetu (N-66)

Otázka č. 9) Znáš pojem kyberšikana?

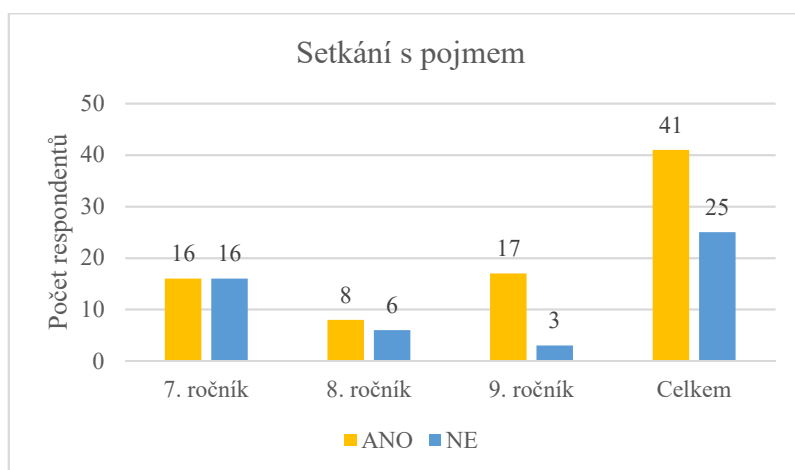
Otázka číslo devět byla zaměřena na znalost pojmu kyberšikana. Jak je z grafu zřejmé, všichni znají tento pojem. 100 % povědomí o tomto pojmu je v pořádku, otázka je spíše taková, jestli všichni opravdu ví, co se pod tímto pojmem skrývá. Na základní škole bývají preventivní programy zaměřené na kyberšikana a kyberprostor. Jelikož znám tento program pro základní školu, kde bych výzkum prováděl, o tomto pojmu by všichni povědomí mít měli.

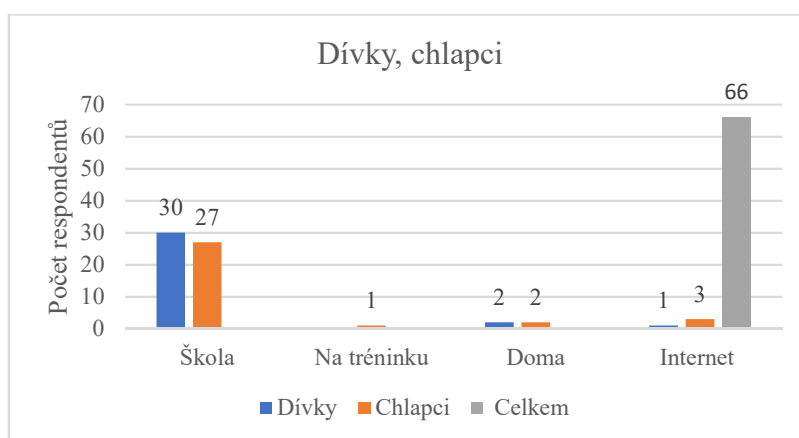
Graf 11 Znalost pojmu kyberšikana (N-66)

Otázka č. 10) Setkal/a ses s tímto pojmem ve škole, doma, na kroužku apod.?

V otázce číslo deset měli dotazovaní odpovědět, zda se setkali s pojmem kyberšikana ve škole, doma, na kroužku apod. Pokud odpověděli ano, měli možnost napsat, kde se s tímto pojmem setkali. Tuto možnost využilo 35 dotazovaných ze 41. Ti, kteří se s tímto pojmem setkali, uváděli nejčastěji, že ve škole, stejný počet uvedl, že se s tímto pojmem setkal doma a na internetu a dva dotazovaní se s tímto pojmem setkali na tréninku a na sociálních sítích. Je zřejmé, že nejčastější odpovědí je ve škole, protože jak už jsem zmiňovala výše, preventivní program o kyberšikaně má tato škola velmi pěkně pojatý a děti se s tímto pojmem seznámí jak v úzkém, tak širokém pojetí. Jak je zřejmé z grafu, 57 dotazovaných se s tímto pojmem setkalo ve škole.

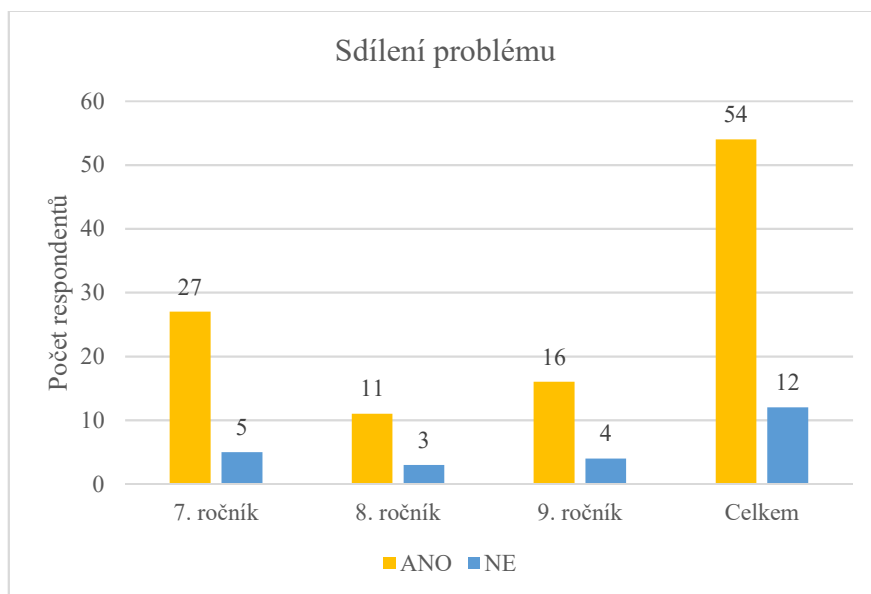
Graf 12 Setkání s pojmem kyberšikana (N-66)

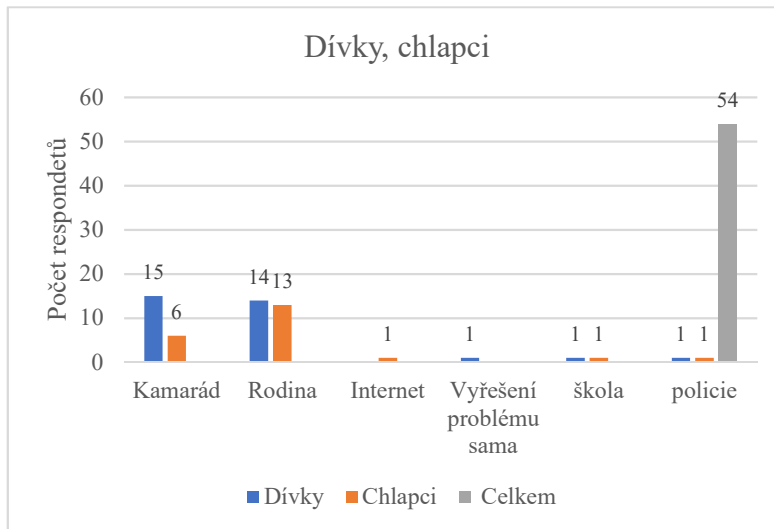
Graf 13 Místa setkání s pojmem kyberšikana u dívek a chlapců (N-66)

Otázka č. 11) Pokud bys měl/a nějaký problém týkající se užívání sociálních sítí, řekl/a bys to někomu?

V otázce číslo jedenáct jsem se dotazovaných ptala na to, pokud by měli nějaký problém týkající se užívání sociálních sítí, zda by to někomu řekli. V případě odpovědi ano byla možnost odpovědi komu. Velká většina, 54 dotazovaných, odpověděla, že by se s problémem někomu svěřila. Každý využil možnosti odpovědi komu. Nejčastěji dotazovaní odpověděli, že by se svěřili rodině, dalším v pořadí je kamarád nebo přítel, toto si nemyslí žádný žák 8. ročníku. Na stejné úrovni je škola, policie, rodina a dospělá osoba. Je zajímavé, že jedna dívka a jeden chlapec uvedli, že by se obrátili na policii. Domnívám se, že mají možná ve svém okolí nebo svou osobní zkušenost, kdy problém přešel všechny meze. Pouze jedna dívka uvedla, že by si pomohla sama. Ve výsledku je dobré, že většina by se s problémem někomu svěřila a chtěla ho dále řešit. Neřešený problém může pak narůstat do takových rozměrů, kdy je pomoc velice složitá.

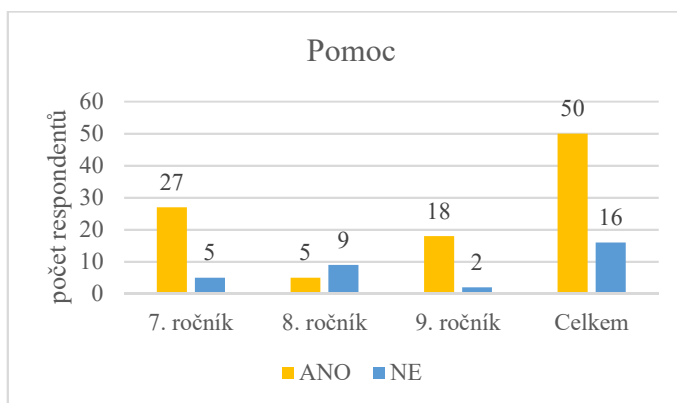
Graf 14 Svěření se s problémem (N-66)

Graf 15 Komu se svěrují dívky a chlapci (N-54)

Otázka č. 12) Víš kam nebo kde se obrátit o pomoc, pokud bys měl/a ty nebo někdo v okolí problém?

Otázka číslo dvanáct, víš, kam nebo kde se obrátit o pomoc, pokud bys měl/a ty nebo někdo v okolí problém měla kladný výsledek. 50 dotazovaných ví, kam se obrátit o pomoc. Toto povědomí je velice důležité, protože problém může mít kdokoli a požádat o pomoc není mnohdy jednoduché. Z grafu vyplývá, že znalost pomoci je negativní v 8. ročníku, kdy většina odpověděla, že neví, kam se může obrátit o pomoc. Jak už je známo z dat z výše uvedených otázek, rodina je nejčastějším, mnohdy i prvním zastavením v žádosti o pomoc.

Graf 16 Znalost pomoci při problému (N-66)

5 ZÁVĚR

Cílem mého výzkumného šetření bylo zjištění přístupu dětí k sociálním sítím, používání internetu jako prostředek ke komunikaci, povědomí žáků o sociální agresi a informovanosti na základní škole. Tento cíl byl naplněn.

Výzkumné předpoklady byly celkem tři:

Výzkumný předpoklad č. 1, dívky na sociálních sítích komunikují více než chlapci.

Byl potvrzen. Prokazuje to výzkumná otázka č. 3 a graf 4, 5. Na odpověď častého používání odpovědělo 25 dívek a 20 chlapců. Ačkoli je rozdíl pouze v 5 je zřejmé, že stěžejní náplní volného času pro dívky je přítomnost na sociálních sítích.

Výzkumný předpoklad č. 2, více jak 70 % chlapců používá internet k hraní her.

Byl potvrzen. Vyplývá z toho otázka č. 3 a č. 7 a také graf 4, 5. Z těchto dat lze určit, že 23 chlapců tráví většinu svého času na internetu hraním her a někteří díky tomu skrývají svou pravou identitu, jedná se o 11 chlapců, kteří vystupují za někoho jiného a je tedy pravděpodobné, že si svou postavu přenáší i na jiná místa v kyberprostoru. Svůj čas takto tráví pouze 5 dívek. V tomto případě je rozdíl velmi znát.

Výzkumný předpoklad č. 3, s pojmem agrese a kyberšikana se setkává více jak 60 % dívek a chlapců ve škole.

Byl potvrzen. Prokazuje to výzkumná otázka č. 5, č. 9 a č. 10 a graf 7, 12 a 13. Tímto se potvrzuje, že 40 dotazovaných zná, co je pojem agrese a 66 ví, co kyberšikana je. Škola dává o těchto pojmech povědomí, a to je zřejmé u grafu 13, kdy všichni dotazovaní využili možnost odpovědi, kde se s tímto pojmem setkají, a 57 uvedlo právě ve škole. Z výsledku nejsem zcela nadšena z toho důvodu, že i když se chlapci i dívky s tímto pojmem setkají, neuvědomují si zcela rizika a jednání v kyberprostoru. Spoustu z nich využívá informační a komunikační technologie k vyplnění volného času a přítomnost nebezpečí je na vedlejší koleji.

Dle výsledků bych dále mohla říci, že trávený čas používáním internetu se u dětí stále navyšuje. Proč se tomu tak děje, je výsledek dnešní doby, kdy informační a komunikační technologie spějí dopředu a stávají se trendem a součástí běžného života.

Je zřejmé, že internet je používán převážně na komunikaci, sdílení, seznamování a šíření různých obsahů týkajících se zájmů uživatele. Právě díky tomu se stává kyberprostor velkým rizikem a s neopatrností používání, lze narazit na špatné používání a jeho důsledek může být právě ublížení na zdraví. Svým výzkumem jsem zjistila, že sociální agrese je pro mnohé jen pojem, který kdesi slyšeli, učili, či učí se o něm ve škole a není potřeba se nad ním nikterak pozastavovat, ačkoli je to velmi důležité. Setkala jsem se s případy, kdy si žáci myslí, že dospělí jejich jednání na síti nerozumí a neumí používat vše, co používají oni sami, ale v závěru aspoň poslouchají a jsou obeznámeni s tím, co je může potkat.

Velice mě překvapilo to, že většina dotazovaných by se nebála mluvit o tom, že se setkali s nějakým agresivním či nevhodným jednáním a požádali by o pomoc někoho ze svých blízkých, učitelů, kamarádů či vrstevníků. Ze zkušenosti vím, že mluvit o svých pocitech, natož problémech je mnohdy problém a převážně v tom hraje velkou roli stud a nejistota z reakce druhých. Je důležité o problémech mluvit, je důležité si uvědomit, že problém nastal, a hlavně neztrácet naději v jeho vyřešení.

S výsledky a výzkumem jsem spokojená a naplnil má očekávání a domněnky. Jelikož jsem se pohybovala mezi věkovou hranicí dotazovaných a měla jsem tu možnost se dozvědět více o tom, jak se pohybují na síti a co pro ně vůbec být na síti znamená, výsledky celého výzkumu byly zřejmé a sociální agrese a kyberšikana je pojmem známým, používaným a občas i zanedbávaným trendem. Sama jsem se setkala ve starším školním věku s případem sociální agrese a proto vím, jak je toto téma důležité, a hlavně ho udržet na horních místech v žebříčku diskuzí a vzdělávání dětí.

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BARON, Robert a Deborah S. RICHARDSON. *Human aggression*. 2nd ed. New York: Plenum Press, 1994. ISBN 0306444585.

BOURCET, Stéphane a Isabelle GRAVILLON. *Šikana ve škole, na ulici, doma: jak bránit své dítě – praktický průvodce pro rodiče, pedagogy a vychovatele*. Praha: Albatros, 2006. Albatros Plus. ISBN 80-00-01552-8.

ČELEDOVÁ, Libuše a Rostislav ČEVELA. *Výchova ke zdraví: vybrané kapitoly*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3213-8.

ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4577-0.

ECKERTO VÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press, 2013. ISBN 978-80-351-3804-5.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0.

HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9.

JANOŠOVÁ, Pavlína, Lenka KOLLEROVÁ, Kateřina ZÁBRODSKÁ, Jiří KRESSA A Mária DĚDOVÁ. *Psychologie školní šikany*. Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2992-3.

KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-014-3.

KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. ISBN 97880-7367-871-5.

KOPECKÝ, Kamil, René ZSOTKOWSKI A Denis GIBADULIN. *Kyberšikana, sexting a rizikové seznamování českých dětí v prostředí internetu*. Komenský. Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, 2014. 139(2), 10-14.

KRAHÉ, Barbara. *The Social Psychology of Aggression*. Second. New York: Psychology Press, 2013. ISBN 978-1-84169-874-8.

KABÍČEK, Pavel, Ladislav CSÉMY a Jana HAMANOVÁ. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah je zdraví*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-793-4.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2 aktualizované vydání. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

LEAHY, Deana, Lisette BURROWS, Louise MCCUAIG, Jan WRIGHT a Dawn PENNEY. *School Health Education in Changing Times*. Third. New York: Routledge, 2016. ISBN 978-0-415-70617-9.

LORENZ, Konrad. *Takzvané zlo*. Praha: Mladá fronta, 1992. Kolumbus. ISBN 80-204-0264-0.

MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví. 2., aktualizované vydání*. Praha, Grada: 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5351-5.

MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5351-5.

MILLER, Peter a ROSE, Nikolas. *Governing the Present, Administering Economic, Social and Personal Life*. UK: Polity Press, 2008. ISBN 978-07456-4100-3.

MATĚJČEK, Zdeněk a Marie Pokorná. *Radosti a strasti: předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk*. Jinočany: H & H, 1998. ISBN 80-86022-21-8.

NAVRÁTIL, Stanislav a Jan MATTOILI. *Problémové chování dětí a mládeže [jak mi předcházet, jak ho eliminovat]*. Praha, Grada. 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3672-3.

PECHÁČKOVÁ, Marika. *Kdo chytá v síti*. Brno: BizBooks, 2020. ISBN 9788-02-650-919-6.

PONĚŠICKÝ, Jan. *Agrese, násilí a psychologie moci*. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254-593-0.

PRICE, Megan, DALGLEISH, John. *Cyberbullying: Experiences, impacts and coping strategies as described by Australian young people*. Youth Studies Australia, 2010, 29.2: 51–59. BURGESS-PROCOTR, Amanda, PATCHIN, Justin W., HINDUJA, Sameer. *Cyberbullying and online harassment: Reconceptualizing the victimization of adolescent girls*. Female crime victims: Reality reconsidered, 2009, 153-175.

ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-984-2.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: [vývojová psychologie: přepracované vydání]*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2006, c2004. ISBN 80-7367-124-7.

ST LEGER, Lawrence. *Health promotion and health education in school: Trends, effectiveness and possibilities*. RACV, 2006.

ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělý dětmi*. Praha: Triton, 2013. Psychologická setkání. ISBN 80-7254-360-1.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5010-1.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospívání, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

Rizika online komunikace. Bezpečnýinternet.cz [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z <http://www.bezpecnyinternet.cz/zacatecnik/on-line-komunikace/rizika.aspx>

RVP ZV 2017. Národní ústav pro vzdělávání [online]. 2021 [cit. 2021-10-20]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/4986/>

Upravený RVP ZV od září 2016 PRŮVODCE UPRAVENÝM RVP ZV OD ZÁŘÍ 2016. MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. Praha: MŠMT, 2016 [cit. 2021-12-02]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani>/Vágnerová, Kateřina. Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče. Praha. Portál, 2011. ISBN 9788-07-367-912-5.

Základní informace o škole. ZŠ 9. května [online]. [cit. 2022-01-07]. Dostupné z: <http://1zs.sezimovousti.cz/cz/skola/zakladni-informace>

7 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Rozdělení respondentů do tříd (N66, 7.-32, 8.-14, 9.-20).....	33
Tabulka 2 Věková hranice respondentů (N:66, D-33, CH -33).....	33

8 SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Používání internetu (N-66).....	38
Graf 2 Průměrný čas trávený na internetu (N-66)	39
Graf 3 Průměrný čas trávený u chlapců a dívek (N-66)	39
Graf 4 Nejčastější aktivity u výzkumného souboru (N-66).....	40
Graf 5 Nejčastější aktivity u dívek a chlapců (N-66)	41
Graf 6 Zabezpečení pro surfování (N-66)	42
Graf 7 Povědomí sociální agrese (N-66)	42
Graf 8 Setkání s agresivním jednáním (N-66).....	43
Graf 9 Používání pravé identity (N-66)	44
Graf 10 Vyčleňování dotazovaných na internetu (N-66)	45
Graf 11 Znalost pojmu kyberšikana (N-66).....	45
Graf 12 Setkání s pojmem kyberšikana (N-66)	46
Graf 13 Místa setkání s pojmem kyberšikana u dívek a chlapců (N-66).....	46
Graf 14 Svěření se s problémem (N-66).....	47
Graf 15 Komu se svěřují dívky a chlapci (N-54)	48
Graf 16 Znalost pomoci při problému (N-66)	48

9 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Příklad ankety žákyně 7. ročníku první část.....	57
Obr. 2 Příklad ankety žákyně 7. ročníku druhá část.....	58
Obr. 3 Příklad ankety žáka 8. ročníku první část.....	59
Obr. 4 Příklad ankety žáka 8. ročníku druhá část.....	60
Obr. 5 Příklad ankety žákyně 9. ročníku první část.....	61
Obr. 6 Příklad ankety žákyně 9. ročníku druhá část.....	62

10 PŘÍLOHY

Příloha č. 1.: Anketa vlastní konstrukce Sociální agrese a kyberšikana (Chovancová, 2021)

Dotazník – Sociální agrese a kyberšikana

Jmenuji se Lucie Chovancová a jsem studentkou třetího ročníku výchovy ke zdraví na pedagogické fakultě Jihočeské univerzity a v rámci výzkumu své bakalářské práce (Sociální agrese v rámci předmětu výchovy ke zdraví na základní škole) jsem vytvořila tento dotazník, abych zjistila informovanost a pohyb dětí na internetu. Tento dotazník je zcela anonymní a jeho data budou použita pouze pro vypracování bakalářské práce.

Dotazovaný uvádí pouze věk, třídu a pohlaví. Odpověď zaškrtněte nebo zakroužkujte, u některých otázek je potřeba slovní odpovědi. Pokud se to nabízí, je možné zaškrtnout více odpovědí.

Děkuji.

Věk: 13 Třída: 7.A Pohlaví: Žena

1. Používáš internet doma nebo na mobilním telefonu?
 a) Ano
 b) Ne

2. Kolik času průměrně trávíš používáním telefonu a internetu?
a) Půl hodiny
b) Hodinu
c) 1 – 3 hodiny
d) 3 a více hodin
e) Jiný údaj, napiš: 5 až 7

3. Co nejčastěji děláš na svém mobilním telefonu nebo počítači, popřípadě jiném zařízení tabletu atd. na internetu?
 a) Posloucháš písničky
 b) Chatuješ
 c) Vytváříš webové stránky
 d) Surfuješ
 e) Hraješ hry
 f) Jsi na sociálních sítích (Facebook, Instagram, Myspace, Twitter atd.)
g) Jiné:

4. Používáš zabezpečení pro surfování na internetu?
a) Ano
b) Ne
c) Starají se o to rodiče

Obr. 1 Příklad ankety žákyně 7. ročníku první část

5. **Viš, co je to sociální agrese?**
 a) Ano, vím
 b) Ne, nevím
6. **Setkal/a ses někdy s agresivním jednáním na internetu?**
 a) Ano, setkal/a
 b) Ne, nesetkal/a
7. **Používáš na internetu svou pravou identitu (vystupuješ sám za sebe)?**
 a) Ano
 b) Ne
8. **Stalo se ti někdy, že by tě na sociální síti někdo obtěžoval, nadával nebo vyčleňoval?**
 a) Ano
 b) Ne
9. **Znáš pojem kyberšikana?**
 a) Ano
 b) Ne
10. **Setkal/a ses s tímto pojmem ve škole, doma, na kroužku apod.?**
 a) Ano
 b) Ne
Pokud ano, kde:.....
11. **Pokud bys měl/a nějaký problém týkající se užívání sociálních sítí, řekl/a bys to někomu?**
 a) Ano
 b) Ne
Pokud ano, komu:.....
12. **Viš, kam nebo kde se můžeš obrátit pro pomoc, pokud bys měl/a ty nebo někdo v okolí problém?**
 a) Ano, vím
 b) Ne, nevím

Obr. 2 Příklad ankety žákyně 7. ročníku druhá část

Dotazník – Sociální agrese a kyberšikana

Jmenuji se Lucie Chovancová a jsem studentkou třetího ročníku výchovy ke zdraví na pedagogické fakultě Jihočeské univerzity a v rámci výzkumu své bakalářské práce (Sociální agrese v rámci předmětu výchovy ke zdraví na základní škole) jsem vytvořila tento dotazník, abych zjistila informovanost a pohyb dětí na internetu. Tento dotazník je zcela anonymní a jeho data budou použita pouze pro vypracování bakalářské práce.

Dotazovaný uvádí pouze věk, třídu a pohlaví. Odpověď zaškrtněte nebo zakroužkujte, u některých otázek je potřeba slovní odpovědi. Pokud se to nabízí, je možné zaškrtnout více odpovědí.

Děkuji.

Věk: 13

Třída: 8.A.

Pohlaví: Muž

1. Používáš internet doma nebo na mobilním telefonu?

- a) Ano
- b) Ne

2. Kolik času průměrně trávíš používáním telefonu a internetu?

- a) Půl hodiny
- b) Hodinu
- c) 1 – 3 hodiny
- d) 3 a více hodin
- e) Jiný údaj, napiš:.....

3. Co nejčastěji děláš na svém mobilním telefonu nebo počítači, popřípadě jiném zařízení tabletu atd. na internetu?

- a) Posloucháš písničky
- b) Chatuješ
- c) Vytváříš webové stránky
- d) Surfuješ
- e) Hraješ hry
- f) Jsi na sociálních sítích (Facebook, Instagram, Myspace, Twitter atd.)
- g) Jiné:.....

4. Používáš zabezpečení pro surfování na internetu?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Starají se o to rodiče

Obr. 3 Příklad ankety žáka 8. ročníku první část

5. Víš, co je to sociální agrese?

- a) Ano, vím
- b) Ne, nevím

6. Setkal/a ses někdy s agresivním jednáním na internetu?

- a) Ano, setkal/a
- b) Ne, nesetkal/a

7. Používáš na internetu svou pravou identitu (vystupuješ sám za sebe)?

- a) Ano
- b) Ne

8. Stalo se ti někdy, že by tě na sociální síti někdo obtěžoval, nadával nebo vyčleňoval?

- a) Ano
- b) Ne

9. Znáš pojem kyberšikana?

- a) Ano
- b) Ne

10. Setkal/a ses s tímto pojmem ve škole, doma, na kroužku apod.?

- a) Ano
- b) Ne

Pokud ano, kde: *ve škole*

11. Pokud bys měl/a nějaký problém týkající se užívání sociálních sítí, řekl/a bys to někomu?

- a) Ano
- b) Ne

Pokud ano, komu: *rodičům*

12. Víš, kam nebo kde se můžeš obrátit pro pomoc, pokud bys měl/a ty nebo někdo v okolí problém?

- a) Ano, vím
- b) Ne, nevím

Obr. 4 Příklad ankety žáka 8. ročníku druhá část

Dotazník – Sociální agrese a kyberšikana

Jmenuji se Lucie Chovancová a jsem studentkou třetího ročníku výchovy ke zdraví na pedagogické fakultě Jihočeské univerzity a v rámci výzkumu své bakalářské práce (Sociální agrese v rámci předmětu výchovy ke zdraví na základní škole) jsem vytvořila tento dotazník, abych zjistila informovanost a pohyb dětí na internetu. Tento dotazník je zcela anonymní a jeho data budou použita pouze pro vypracování bakalářské práce.

Dotazovaný uvádí pouze věk, třídu a pohlaví. Odpověď zaškrtněte nebo zakroužkujte, u některých otázek je potřeba slovní odpovědi. Pokud se to nabízí, je možné zaškrtnout více odpovědí.

Děkuji.

Věk: 15let

Třída: 9. B

Pohlaví: Žena

1. Používáš internet doma nebo na mobilním telefonu?

- a) Ano
- b) Ne

2. Kolik času průměrně trávíš používáním telefonu a internetu?

- a) Půl hodiny
- b) Hodinu
- c) 1 – 3 hodiny
- d) 3 a více hodin
- e) Jiný údaj, napiš:.....

3. Co nejčastěji děláš na svém mobilním telefonu nebo počítači, popřípadě jiném zařízení tabletu atd. na internetu?

- a) Posloucháš písničky
- b) Chatuješ
- c) Vytváříš webové stránky
- d) Surfuješ
- e) Hraješ hry
- f) Jsi na sociálních sítích (Facebook, Instagram, Myspace, Twitter atd.)
- g) Jiné:.....

4. Používáš zabezpečení pro surfování na internetu?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Starají se o to rodiče

Obr. 5 Příklad ankety žákyně 9. ročníku první část

5. Víš, co je to sociální agrese?

- a) Ano, vím
- b) Ne, nevím

6. Setkal/a ses někdy s agresivním jednáním na internetu?

- a) Ano, setkal/a
- b) Ne, nesetkal/a

7. Používáš na internetu svou pravou identitu (vystupuješ sám za sebe)?

- a) Ano
- b) Ne

8. Stalo se ti někdy, že by tě na sociální síti někdo obtěžoval, nadával nebo vyčleňoval?

- a) Ano
- b) Ne

9. Znáš pojem kyberšikana?

- a) Ano
- b) Ne

10. Setkal/a ses s tímto pojmem ve škole, doma, na kroužku apod.?

- a) Ano
- b) Ne

Pokud ano, kde: *ve škole*

11. Pokud bys měl/a nějaký problém týkající se užívání sociálních sítí, řekl/a bys to někomu?

- a) Ano
- b) Ne

Pokud ano, komu: *Kamarádům, rodičům*

12. Víš, kam nebo kde se můžeš obrátit pro pomoc, pokud bys měl/a ty nebo někdo v okolí problém?

- a) Ano, vím
- b) Ne, nevím

Obr. 6 Příklad ankety žákyně 9. ročníku druhá část